

Якщо ви хочете покращити свої знання щодо організації виборчого процесу або знайти відповіді на питання – скористайтесь системою он-лайн навчання «ВИБОРКОМ» vyborkom.org. Складові системи:

- 1 Модуль он-лайн навчання**, який дозволяє пройти навчання он-лайн за допомогою відеолекцій, текстових інструкцій та інфографіки, а також перевірити свої знання за допомогою тестів.
- 2 Бібліотека**, що містить збірник законодавчих і підзаконних актів, а також форми і зразки складання документів виборчих комісій.
- 3 Підсистема «Питання-відповідь»**, якою можна скористатись у разі, якщо ви шукаєте вихід із нестандартної ситуації.

Система є відкритою для всіх користувачів. Доступ до матеріалів системи безкоштовний.

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

для членів дільничних виборчих комісій з виборів Президента України на чергових виборах Президента України 31 березня 2019 року

ОНЛАЙН КУРСИ

ВІДЕОЛЕКЦІЇ ЕКСПЕРТІВ

ЗАКОНОДАВСТВО

ЗРАЗКИ ДОКУМЕНТІВ

«ПОГОДЖЕНО»

Голова Великозахепилівської районної виборчої комісії
Даніліца С.А.

Порядок денний засідання
Великозахепилівської районної виборчої комісії

7 вересня 2015 року

1. Складення присяги членами Великозахепилівської районної виборчої комісії.
2. Про розподіл обов'язків між головою, заступником голови, секретарем та членами Великозахепилівської районної виборчої комісії. Доповідач – заступник голови комісії Лемешко В.Г.
3. Про виконання членами Великозахепилівської районної виборчої комісії повноважень у виборчій комісії на платній основі. Доповідач – голова комісії Даніліца С.А.

ПЕРЕВІРКА ЗНАТЬ

Назва : 33. Тренувальна вправа № 2. Утворення виборчих дільниць

Спробуйте самостійно визначити правильні відповіді (можливо декілька правильних відповідей)

Де утворяться спеціальні виборчі дільниці?

- Вулицях великої площини
- На місцях проведення виборчих кампаній
- У місцях великої скученості населення
- У місцях проведення культурно-масових заходів
- У місцях проведення спортивних заходів
- У місцях проведення культурно-масових заходів (форумів), які проводяться за місцем проживання
- На господарських територіях

Навчальний посібник для членів дільничних виборчих комісій з виборів Президента України на чергових виборах Президента України 31 березня 2019 року.

© Міжнародна фундація виборчих систем (IFES), 2019.

Автори та упорядники:

Бахуринська Т.А.
Вадімова Н.І.
Деніс А.С.
Дзюба Д.В.
Дубовик С.О.
Іваницька Л.Ф.
Кармазин О.В.
Крікополо Є.В.
Кузьменко Л.О.
Кустова С.М.
Лотюк О.С.
Павловська Є.О.
Шипілов Л.М.

Дизайн видання: Старанчук О.А.

Видання публікації здійснено в рамках проекту «Відповідальна та підзвітна політика в Україні», що виконується Міжнародною фундацією виборчих систем (IFES) на запит Центральної виборчої комісії за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID).

Будь-які думки, викладені у цій публікації, належать авторському колективу і не обов'язково відображають погляди IFES, Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) або уряду США.

*Надруковано: «ТОВ «АК-Груп»
01004, м. Київ, вул. Пушкінська 45/2, Літера «А»
Підписано до друку 08.02.2019 р.
Тираж – 61 000.*

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

для членів дільничних
виборчих комісій з виборів
Президента України
на чергових виборах
Президента України
31 березня 2019 року

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

ЦВК	Центральна виборча комісія
ОВК	Окружна виборча комісія
ДВК	Дільнична виборча комісія
КМУ	Кабінет Міністрів України
ВД	Виборча дільниця
ТВО	Територіальний виборчий округ
ЗУ	Закон України
ЗМІ	Засоби масової інформації
ДРВ	Державний реєстр виборців
НСП	Відмітка про постійну нездатність виборця самостійно пересуватись
ПРОТОКОЛ ПРО ПІДРАХУ- НОК ГОЛОСІВ	Протокол дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці

ЗВЕРТАЄМО УВАГУ !

Текст посібника ґрунтується на нормах українського законодавства. Посилання на статті в тексті (наприклад, ч. 10 ст. 36) відносяться до Закону України «Про вибори Президента України», якщо інше не зазначено безпосередньо у тексті посібника.

ЗМІСТ

ЗАКОНОДАВСТВО _____	4
СИСТЕМА ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ. СТАТУС ДВК ТА ЇЇ ЧЛЕНІВ ____	7
ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ДВК _____	25
ДІЛОВОДСТВО ДВК _____	39
СПИСКИ ВИБОРЦІВ _____	55
ВИБОРЧІ БЮЛЕТЕНІ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ ПІД ЧАС ВИБОРІВ / НА ВИБОРАХ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ _____	77
ПРИМІЩЕННЯ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ _____	83
ПІДГОТОВКА ДО ГОЛОСУВАННЯ У ДЕНЬ ВИБОРІВ _____	89
ОРГАНІЗАЦІЯ І ПОРЯДОК ГОЛОСУВАННЯ _____	93
ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ _____	111
ТРАНСПОРТУВАННЯ І ПЕРЕДАЧА ДОКУМЕНТІВ ДО ОВК ____	133
РОЗГЛЯД СКАРГ _____	141
ОФІЦІЙНІ СПОСТЕРІГАЧІ ТА ЗМІ _____	157
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ _____	167
ОПЛАТА ПРАЦІ ЧЛЕНА ДВК ТА ЇЇ ГАРАНТІЇ _____	173

ЗАКОНОДАВСТВО

Підготовка і проведення виборів Президента України регулюються Конституцією України, Законом України «Про вибори Президента України», Законом України «Про Центральну виборчу комісію», Законом України «Про Державний реєстр виборців» та іншими актами законодавства, прийнятими відповідно до Закону України «Про вибори Президента України» з якими варто ознайомитись члену ДВК:

→ ЗАКони УКРАЇНИ

- Закон України «Про вибори Президента України»

→ КОДЕКСИ УКРАЇНИ

- Кодекс адміністративного судочинства (ст. 273-279)
- Кодекс України «Про адміністративні правопорушення» (ст. 212⁷-212²⁰)
- Кодекс законів про працю України (ст. 119)
- Кримінальний кодекс України (ККУ) (ст. 157-160)

→ ПОСТАНОВИ ЦВК

- Постанова ЦВК від 15 вересня 2010 року № 350 «Про Порядок ведення діловодства у виборчих комісіях та комісіях з референдумів» (із змінами, внесеними постановою Центральної виборчої комісії від 19 січня 2012 р. № 4)
- Постанова ЦВК від 4 березня 2014 року № 31 «Про вимоги до приміщень окружних і дільничних виборчих комісій з виборів Президента України та приміщень для голосування, норми забезпечення виборчих комісій з виборів Президента України транспортними засобами, засобами зв'язку, обладнанням, інвентарем, оргтехнікою, іншими матеріальними цінностями, види послуг, які виборчі комісії можуть закуповувати за рахунок коштів Державного бюджету України»

- Постанова ЦВК від 28 березня 2014 року № 114 «Про Порядок розгляду скарг виборчими комісіями з виборів Президента України» (із змінами)
- Постанова ЦВК від 28 березня 2014 року № 116 «Про Порядок виготовлення, передачі, зберігання та використання печаток виборчих комісій з виборів Президента України та штампа «Вибув» (із змінами, внесеними постановою Центральної виборчої комісії від 27 грудня 2018 року № 256)
- Постанова ЦВК від 7 квітня 2014 року № 218 «Про форми протоколів та інших виборчих документів виборчих комісій з виборів Президента України щодо підрахунку голосів виборців на виборчих дільницях»
- Постанова ЦВК від 8 квітня 2014 року № 226 «Про Порядок оплати праці членів окружних та дільничних виборчих комісій з виборів Президента України» (із змінами, внесеними постановою Центральної виборчої комісії від 27 грудня 2018 року № 261)
- Постанова ЦВК від 8 квітня 2014 року № 227 «Про Порядок надання транспортних послуг окружним і дільничним виборчим комісіям з виборів народних депутатів України, Президента України, окружним і дільничним комісіям з всеукраїнського референдуму» (із змінами, внесеними постановою Центральної виборчої комісії від 3 квітня 2017 року № 62)
- Постанова ЦВК від 15 квітня 2014 року № 276 «Про Роз'яснення щодо порядку перевірки факту тимчасової нездатності виборця самостійно пересуватися для організації голосування з виборів Президента України за місцем перебування виборців»

→ ПОСТАНОВИ КМУ

- Постанова КМУ від 28 липня 2004 р. № 966 «Про умови оплати праці членів виборчих комісій, комісій всеукраїнського референдуму» (із змінами)
- Постанова КМУ від 8 вересня 2004 р. № 1177 «Про порядок відшко-

дування шкоди, заподіяної життю, здоров'ю чи майну члена окружної, дільничної виборчої комісії, що здійснює підготовку та проведення виборів Президента України, у зв'язку з виконанням обов'язків члена виборчої комісії» (із змінами).

СИСТЕМА ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ. СТАТУС ДВК ТА ЇЇ ЧЛЕНІВ

ВИДИ ВИБОРЧИХ ДІЛЬНИЦЬ

Під час виборів Президента України для підготовки, організації і проведення голосування та підрахунку голосів виборців використовуються (ст. 20):

- звичайні виборчі дільниці;
- спеціальні виборчі дільниці **на постійній** та **на тимчасовій** основі;
- закордонні виборчі дільниці.

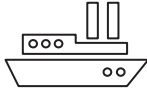
Спеціальні ВД призначені для організації та проведення голосування виборців у:

стаціонарних закладах охорони здоров'я,

на полярній станції України,

на судах, які перебувають у день виборів у плаванні під Державним Прапором України,

в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах, інших місцях тимчасового перебування виборців з обмеженими можливостями пересування.

Виборчі дільниці також відрізняються за розміром:

- **Мала ВД** – з чисельністю виборців до 500 осіб.
- **Середня ВД** – з чисельністю виборців від 500 до 1500 осіб.
- **Велика ВД** – з чисельністю виборців понад 1500 осіб.

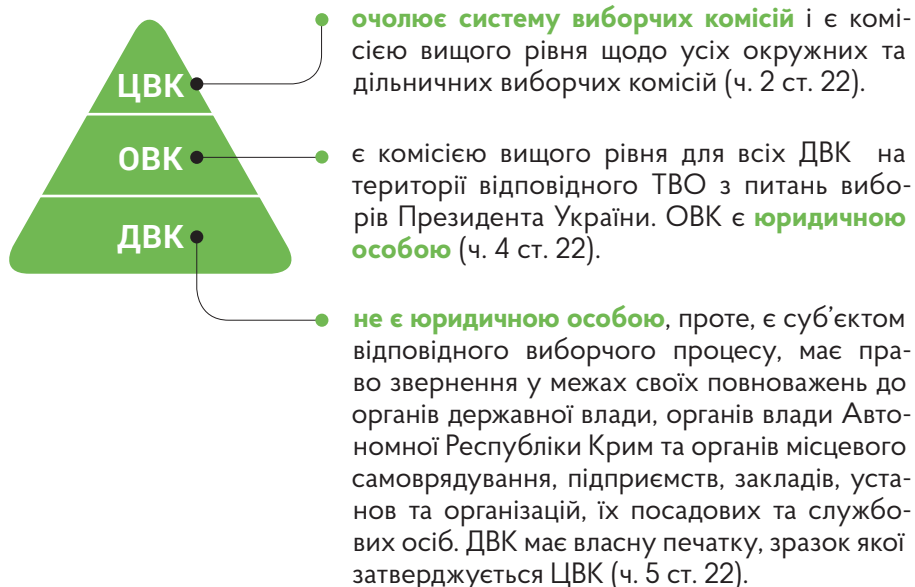
В залежності від розміру виборчої дільниці визначаються норми забезпечення ДВК приміщеннями, кабінами для таємного голосування, виборчими скринькам тощо.

СТАТУС І СИСТЕМА ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ

Виборчі комісії є спеціальними **колегіальними** органами, уповноваженими організувати підготовку та проведення виборів Президента України і забезпечувати додержання та однакове застосування законодавства України про вибори Президента України (ч. 1 ст. 22).

№ з/п	НАЙМЕНУВАННЯ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ	ПОВНОВАЖЕННЯ ПОШИРЮЮТЬСЯ НА:
1	Центральна виборча комісія	всю територію України
2	Окружні виборчі комісії	територію відповідного територіального виборчого округу
3	Дільничні виборчі комісії	територію відповідної виборчої дільниці

УТВОРЕННЯ ДВК

ДВК утворюється окружною виборчою комісією

**НЕ ПІЗНІШ ЯК ЗА 18 ДНІВ ДО ДНЯ ВИБОРІВ
(ч. 1 ст. 24)**

→ У СКЛАДІ

ГОЛОВИ	}	ВСЬОГО НЕ МЕНШЕ 9 ОСІБ
ЗАСТУПНИКА ГОЛОВИ		
СЕКРЕТАРЯ		
ІНШИХ ЧЛЕНІВ КОМІСІЇ		

Якщо кількість виборців на виборчій дільниці не перевищує 50 осіб (ч. 1 ст. 24)

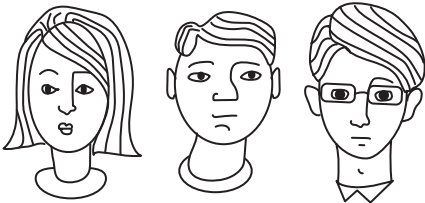
ДВК УТВОРЮЄТЬСЯ

у складі голови комісії, секретаря комісії та 2 - 4 членів комісії

→ ДО СКЛАДУ ОБК можуть входити

громадяни України, які мають право голосу (досягли на день проведення виборів 18 років та не визнані судом недієздатними) (ч. 9 ст. 24).

Громадянин України може входити до складу **лише однієї виборчої комісії (ч. 9 ст. 24).**

ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО УЧАСТІ В РОБОТІ ДВК

До складу ДВК **не можуть входити** (ч. 10 ст. 24):

- кандидати на пост Президента України;
- уповноважені представники кандидатів на пост Президента України;
- довірені особи кандидатів на пост Президента України;
- посадові та службові особи органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування;
- громадяни, які утримуються в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах або мають судимість за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, злочину проти виборчих прав громадян чи корупційного злочину, якщо ця судимість не погашена або не знята у встановленому законом порядку.

У разі якщо **одночасно** з виборами Президента України проводяться інші вибори, **до складу ДВК не можуть входити** кандидати, які балотуються на цих виборах, їх довірені особи, уповноважені особи партій - суб'єктів відповідних виборчих процесів, офіційні спостерігачі.

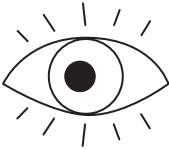

До складу ДВК **спеціальної виборчої дільниці не можуть входити** працівники закладу або установи, в якому/в якій утворена відповідна виборча дільниця.

СТАТУС І ПОВНОВАЖЕННЯ ЧЛЕНА ДВК

Статус членів ДВК **визначається ст. 29.**

Член ДВК на **першому засіданні виборчої комісії, в якому він бере участь**, в обов'язковому порядку має ознайомитися **зі змістом частин 5 - 8 статті 29**, а саме:

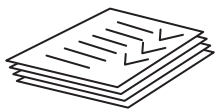
ЧЛЕН ДВК МАЄ ПРАВО (ч. 5 ст. 29)

	<p>брати участь у підготовці питань, що вносяться на розгляд ДВК</p>
	<p>виступати на засіданнях ДВК, ставити іншим учасникам засідання запитання щодо порядку денного, вносити пропозиції з питань, віднесених до повноважень ДВК</p>
	<p>безперешкодно відвідувати всі приміщення ДВК, знайомитися з усіма документами виборчої комісії, членом якої він є</p>
	<p>на відшкодування шкоди, заподіяної його життям, здоров'ю чи майну у зв'язку з виконанням обов'язків члена ДВК, в порядку та розмірі, встановлених законодавством</p>

ЧЛЕН ДВК ЗОБОВ'ЯЗАНИЙ (ч. 6 ст. 29)

додержуватися Конституції України, ЗУ «Про вибори Президента України» та інших законів України з питань підготовки і проведення виборів

виконувати рішення ДВК та обов'язки, покладені на нього згідно з їх розподілом у комісії

брати участь у засіданнях виборчої комісії

ІНШІ ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ (ч. 7 ст. 29)

член виборчої комісії має інші права та обов'язки відповідно до Закону України «Про вибори Президента України» та інших законів України

ЧЛЕНУ ДВК ЗАБОРОНЕНО (ч. 8 ст. 29)

Члену виборчої комісії під час виконання своїх обов'язків забороняється агітувати за чи проти кандидатів на пост Президента України, а також публічно оцінювати діяльність кандидатів на пост Президента України та партій - суб'єктів виборчого процесу.

Після ознайомлення із **змістом частин 5 - 8 статті 29** член ДВК складає **ПРИСЯГУ**:

Я, _____,
(прізвище, ім'я та по батькові)

беручи на себе повноваження члена виборчої комісії та усвідомлюючи свою високу відповідальність перед Українським народом, присягаю додержуватися Конституції та законів України, чесно і сумлінно виконувати свої обов'язки, виходячи з принципів верховенства права, законності, об'єктивності та неупередженості, забезпечувати реалізацію і захист виборчих прав громадян України.

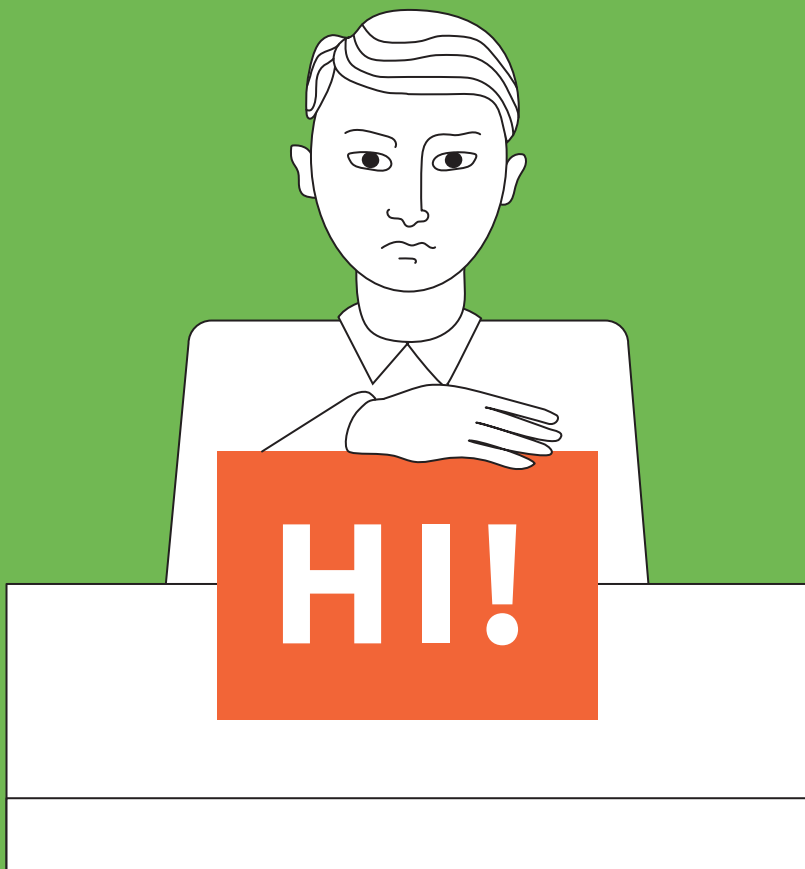
_____ (дата)

_____ (підпис)

Відріжте текст присяги з посібника, зробіть ксерокопії для всього складу ДВК та роздайте під час першого засідання виборчої комісії. Таким чином, Ви заощадите час, оскільки членам ДВК потрібно буде лише вписати свої П.І.Б., дату складання присяги та поставити підписи.

Підписана присяга є **невід'ємною частиною** документації відповідної комісії.

ВАЖЛИВО!

Відмова скласти присягу
означає **ВІДМОВУ** особи бути
членом комісії.

Члену ДВК з виборів Президента України **звичайної виборчої дільниці** після складення ним присяги видається посвідчення за підписом голови ОВК за формою, затвердженою ЦВК:

.....
(вид та дата проведення виборів)

ПОСВІДЧЕННЯ № .....

.....
(прізвище,
.....
власне ім'я (усі власні імена), по батькові (за наявності)
.....
(голова, заступник голови, секретар, член)

дільничої виборчої комісії з виборів Президента України
звичайної виборчої дільниці № .....

Голова
окружної виборчої комісії

«.....» .....

20__року

(підпис)

(прізвище, ініціали)

МП

Дійсне з пред'явленням документа, що посвідчує особу

**ЗВЕРНІТЬ
УВАГУ!**

Члену ДВК з виборів Президента України **спеціальної виборчої дільниці** після складення ним присяги видається посвідчення за підписом голови ОВК за формою, затвердженою ЦВК:

.....
(вид та дата проведення виборів)

ПОСВІДЧЕННЯ № .....

.....
(прізвище,
.....
власне ім'я (усі власні імена), по батькові (за наявності)
.....
(голова, заступник голови, секретар, член)

дільничої виборчої комісії з виборів Президента України
спеціальної виборчої дільниці № .....

Голова
окружної виборчої комісії

«.....» .....

20__року

(підпис)

(прізвище, ініціали)

МП

Дійсне з пред'явленням документа, що посвідчує особу

**ЗВЕРНІТЬ
УВАГУ!**

ПРИПИНЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ЧЛЕНА ДВК

Повноваження члена ДВК **припиняються одночасно** з припиненням повноважень відповідної виборчої комісії (ст. 30).

ОВК може прийняти рішення про ДОСТРОКОВЕ припинення повноважень члена ДВК (ст. 30), у зв'язку з

- особистою заявою про складення повноважень члена комісії;
- припиненням його громадянства України;

- його смертю або оголошенням його померлим;
- визнанням його недієздатним або безвісно відсутнім;

- набранням щодо нього законної сили обвинувальним вироком суду за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, злочину проти виборчих прав громадян чи корупційного злочину;

- систематичним або грубим порушенням ним законодавства України про вибори, встановленим рішенням суду або рішенням виборчої комісії вищого рівня;

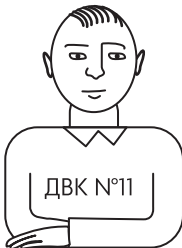
- двома і більше неявками на засідання виборчої комісії без поважних причин;

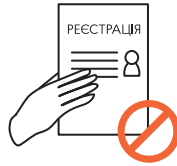
- неявкою на засідання виборчої комісії у день голосування;

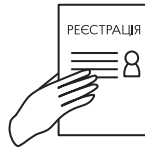
- внесенням подання про заміну члена виборчої комісії відповідним кандидатом на пост Президента України;

- входженням члена ДВК до іншої виборчої комісії будь-якого рівня, що здійснює підготовку та проведення виборів Президента України, а також виборів народних депутатів України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів, якщо ці вибори проводяться одночасно з виборами Президента України;

- скасуванням реєстрації кандидата на пост Президента України, за поданням якого кандидатуру члена ДВК було включено до складу відповідної виборчої комісії;

- реєстрацією члена ДВК:
  1. кандидатом на пост Президента України, кандидатом у народні депутати України / кандидатом у депутати ВР АРК / кандидатом у депутати місцевої ради / кандидатом на посаду сільського, селищного, міського голови, якщо ці вибори проводяться одночасно з виборами Президента України;
  2. представником кандидата на пост Президента України у ЦВК;
  3. довіреною особою кандидата на пост Президента України, а також довіреною особою кандидата у народні депутати України або кандидата у депутати ВР АРК, кандидата у депутати місцевої ради або кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, якщо ці вибори проводяться одночасно з виборами Президента України.

ПОВНОВАЖЕННЯ ДВК

Повноваження ДВК **визначені в ст. 27.**

Нижче **коротко** наведено, що може та повинна робити ДВК:

1. Здійснювати контроль за додержанням та однаковим застосуванням законодавства про вибори Президента України;
2. отримувати список виборців від органу ведення Державного реєстру виборців або Міністерства закордонних справ України, подавати його для загального ознайомлення та у випадках, передбачених Законом, вносити до нього зміни;
3. створювати умови для ознайомлення виборців з відомостями про всіх кандидатів, їх передвиборними програмами, а також із рішеннями ЦВК, відповідної ОВК, власними рішеннями та повідомленнями;
4. завчасно вручати (надсилати) виборцям іменні запрошення;
5. забезпечувати підготовку приміщення для голосування та виборчих скриньок;
6. вносити за рішенням ЦВК у випадках, передбачених Законом, зміни до виборчого бюлетеня;
7. організовувати голосування на виборчій дільниці;
8. проводити підрахунок голосів, поданих на виборчій дільниці, складати протокол про підсумки голосування та надсилати його до відповідної ОВК;
9. визнавати недійсним голосування на виборчій дільниці у випадках, передбачених Законом;

10. розглядати звернення, заяви і скарги з питань внесення змін до списку виборців, організації та проведення голосування і підрахунку голосів на виборчій дільниці та прийняття щодо них рішень;
11. здійснювати інші повноваження відповідно до Закону та інших законів України.

Повноваження ДВК починаються з моменту **складення присяги більшістю від складу**, визначеного при її утворенні, на засіданні комісії, яке проводиться **не пізніш як на другий день** після дня прийняття рішення про її **утворення**. Засідання скликається головою ДВК (ч. 2 ст. 27).

ПРИПИНЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ДВК

Повноваження ДВК **припиняються** через

5 ДНІВ

після дня офіційного **оголошення** ЦВК **результатів** виборів Президента України (ч. 3 ст. 27). ДВК припиняє діяльність одночасно з припиненням її повноважень (ч. 4 ст. 27).

Повноваження усього складу ДВК можуть бути **достроково** припинені ОВК, яка її утворила, за власною ініціативою або на підставі рішення суду в разі порушення комісією Конституції України, Закону України «Про вибори Президента України» та інших законів України (ч. 2 ст. 30).

Дострокове припинення повноважень **усього складу** виборчої комісії **не є ліквідацією** цієї комісії (ч. 2 ст. 30).

ТЕСТИ ДО РОЗДІЛУ

Перевірте себе, обравши одну правильну відповідь:

1. Повноваження ДВК поширюються на:

- а) всю територію України;
- б) територію відповідного виборчого округу;
- в) територію відповідної виборчої дільниці.

2. Члену виборчої комісії під час виконання своїх обов'язків

- а) заборонено агітувати;
- б) заборонено агітувати за інших кандидатів, які не є суб'єктом подання його кандидатури до складу ДВК;
- в) не заборонено агітувати.

3. Перше засідання ДВК скликається:

- а) в день її утворення;
- б) не пізніше як на другий день після дня прийняття рішення про її утворення;
- в) не пізніш як за п'ять днів до дня голосування.

4. Якщо до складу ДВК входить 22 особи, яка мінімальна кількість осіб має скласти присягу на її першому засіданні, щоб почались повноваження ДВК?

а) 13;

б) 15;

в) 11.

5. ОВК може прийняти рішення про дострокове припинення повноважень члена ДВК, якщо

а) член ДВК не з'явився на одне засідання ДВК;

б) член ДВК постійно висловлює окрему думку на засіданнях ДВК, яка оформлюється письмово та додається до протоколу засідання ДВК;

в) член ДВК зареєстрований довіреною особою кандидата на пост Президента України.

6. Чи може лікар, який працює в стаціонарному закладі охорони здоров'я, де утворена спеціальна виборча дільниця, стати її членом ДВК?

а) так;

б) ні.

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ДВК

ЗАСІДАННЯ ДВК

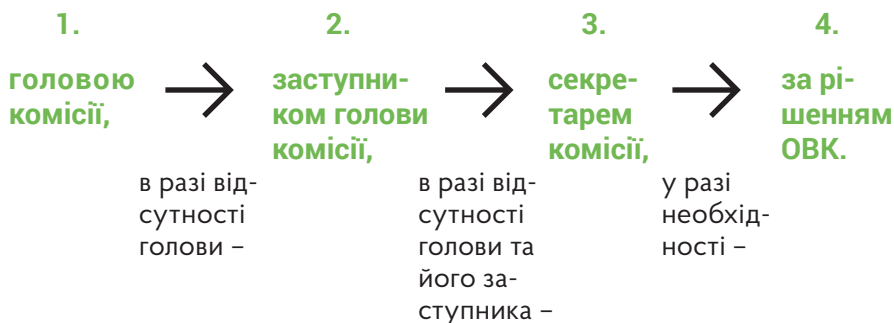
Організація роботи ДВК визначається **ст. 28**, а правила документування діяльності ДВК – **Порядком ведення діловодства у виборчих комісіях та комісіях з референдумів**, затвердженим постановою ЦВК від 15 вересня 2010 року № 350 (із змінами) (далі – П. № 350).

Основною формою роботи ДВК є **засідання** (ч. 1 ст. 28). На засіданні члени ДВК розглядають питання, що відносяться до повноважень комісії, та колегіально приймають рішення.

Засідання ДВК скликається з обов'язковим **повідомленням усіх членів** про час, місце проведення засідання та його порядок денний (ч. 5 ст. 28).

Перше засідання виборчої комісії скликається **не пізніше як на другий день після дня її утворення**, а наступні - **за необхідності** (ч. 3 ст. 28).

Засідання ДВК скликається

На **письмову вимогу третини складу ДВК** голова комісії або його заступник зобов'язаний скликати засідання комісії **не пізніше наступного дня після отримання такої вимоги**.

! Проведення голосування виборців не є засіданням ДВК !

ГОЛОВУЮЧИЙ НА ЗАСІДАННІ ДВК

Засідання ДВК веде (ч. 7 ст. 28)

голова
комісії,

або

заступник
голови
комісії,

у разі не-
виконання
ними цієї
функції –

головуючий
на засіданні,
визначений ДВК
зі свого складу.

2 / 3

Якщо голова, заступник голови або секретар систематично не виконують свої обов'язки, ДВК може звернутися до ОВК з мотивованим рішенням про його (їх) заміну. За це рішення має проголосувати не менше двох третин від складу ДВК (ч. 8 ст. 30).

Це рішення **підлягає обов'язковому розгляду** у строки, зазначені в ч. 7 ст. 30. Відповідне рішення ДВК не є підставою для припинення повноважень вказаних осіб як членів відповідної виборчої комісії (ч. 8 ст. 30).

Засідання ДВК є повноважним за умови присутності **більше половини** членів комісії від складу цієї комісії (ч. 4 ст. 28, п. 2.20 П. № 350).

МАТЕРІАЛИ ДО ЗАСІДАННЯ ДВК

Матеріали до питань з порядку денного засідання ДВК складаються з (п. 2.7 П. № 350):

- порядку денного;
- проектів рішень (постанови, протокольні рішення);
- додатків до проектів рішень, якщо такі зазначені у тексті рішення (звернення, заяви, роз'яснення, плани, списки, звіти, довідки тощо);
- в разі потреби – доповідних записок членів ДВК, які готують питання на розгляд комісії.

Підготовку матеріалів до засідання комісії забезпечує **секретар** ДВК (п. 2.1 П. № 350).

Голова ДВК має ознайомитись з підготовленими матеріалами. В разі відсутності потреби внесення поправок до їх тексту голова вчиняє на проєкті рішення, що пропонується прийняти, відповідну **резолюцію** (п. 2.10 П. № 350):

*для розгляду
на засіданні комісії*

Матеріали **надаються членам ДВК**, як правило, не пізніше останнього дня перед днем проведення засідання комісії, якщо інше не встановлено законом, однак не пізніш як до початку засідання (ч. 6 ст. 28, п. 2.8 П. № 350).

ПОРЯДОК ДЕННИЙ ЗАСІДАННЯ ДВК

Засідання ДВК ведеться згідно затвердженого комісією порядку денного, зафіксованого у протоколі засідання.

ПРОЕКТ ПОРЯДКУ ДЕННОГО		ПОРЯДОК ДЕННИЙ		
ГОТУЄТЬСЯ		ПОГОДЖУЄТЬСЯ	ДОВОДИТЬСЯ ДО ВІДОМА	
КИМ?	секретарем ДВК згідно з планом роботи та за дорученням голови ДВК, а також з урахуванням пропозицій членів ДВК	з головою ДВК	членів ДВК – секретарем комісії	ЗМІ, осіб, які мають право брати участь у засіданні, запрошених на засідання
КОЛИ?	не пізніше ніж за 1 день до засідання	—	як правило, не пізніше останнього дня перед днем проведення засідання, а в день, що передує дню виборів та в день виборів – негайно	як правило, не пізніше останнього дня перед днем проведення засідання
ВИЗНАЧЕНО	п. 2.4 П. № 350	п. 2.5 П. № 350	п. 2.5 П. № 350	п. 2.6 П. № 350

ОБГОВОРЕННЯ ПОРЯДКУ ДЕННОГО ДВК

Проект порядку денного обговорюється **на початку засідання комісії**. При цьому **питання**, внесене до порядку денного, **може бути вилучене** з нього за ініціативою членів комісії, про що приймається окреме рішення (п. 2.15 П. № 350). Проект порядку денного за пропозиціями членів ДВК та рішенням комісії **може бути доповнено питаннями** під час його обговорення (п. 2.16 П. № 350).

ДВК також може прийняти рішення **про перенесення розгляду додатково запропонованих** питань на наступні засідання комісії (п. 2.18 П. № 350). Проект порядку денного **затверджується** або **відхиляється** після його колегіального обговорення за рішенням комісії (п. 2.17 П. № 350).

3

ДВК на вимогу 3 її членів, а також за рішенням виборчої комісії вищого рівня зобов'язана розглянути на своєму засіданні питання, що відносяться до її повноважень, не пізніш як у триденний строк, але не пізніше дня виборів, а в день виборів – невідкладно після закінчення голосування (ч. 8 ст. 28).

ПРИКЛАД ПОРЯДКУ ДЕННОГО ПЕРШОГО ЗАСІДАННЯ ДВК

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Про складення присяги членами дільничної виборчої комісії з виборів Президента України виборчої дільниці №____ ТВО №____.
2. Про розподіл обов'язків між членами дільничної виборчої комісії з виборів Президента України виборчої дільниці №____. ТВО №____.
3. Про виконання членами дільничної виборчої комісії з виборів Президента України виборчої дільниці №____ ТВО №____ своїх повноважень на платній основі.
4. Про затвердження графіку роботи дільничної виборчої комісії виборчої дільниці №____ ТВО №____.

РІШЕННЯ ДВК

Рішення ДВК **приймається**, як правило, **у формі постанови** (п. 2.2 П. № 350); ДВК може **ухвалювати протокольні рішення** – з питань поточної внутрішньої діяльності (п. 2.3 П. № 350); ДВК **складає акти та протоколи**.

Акт комісії засвідчує певний факт або подію, виявлені і визнані комісією. Протокол комісії встановлює підсумки певних дій, виконаних комісією. Рішення ДВК приймається **відкритим голосуванням більшістю голосів** від складу комісії (ч. 13 ст. 28).

→ ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ДВК

- Рішення ДВК, прийняте в межах її повноважень, є **обов'язковим** для виконання (ч. 17 ст. 28).
- **Ніхто не має права втручатися** у діяльність виборчих комісій, за винятком випадків, передбачених законом (ч. 17 ст. 28).
- Протокол про підрахунок голосів виборців складається без прийняття рішень ДВК (п. 2.21 П. № 350).

→ СКАСУВАННЯ РІШЕНЬ ДВК

Рішення виборчої комісії, що суперечить законодавству України або прийняте з перевищенням її повноважень, **може бути скасоване** виборчою комісією вищого рівня або судом (ч. 18 ст. 28).

У такому випадку виборча комісія вищого рівня має право прийняти рішення по суті питання.

ХТО ПРИЙМАЄ РІШЕННЯ В РАЗІ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ДВК?

У разі бездіяльності ДВК **комісія вищого рівня** має право прийняти **рішення по суті питання**, віднесеного до компетенції ДВК.

У **день голосування** такі питання розглядаються комісією вищого рівня **невідкладно** (ч. 18 ст. 28).

ОФОРМЛЕННЯ РІШЕНЬ ДВК

Рішення, прийняті на засіданні ДВК, підлягають відповідному оформленню (п. 4.1 П. №350).

РІШЕННЯ КОМІСІЇ ПОВИННО МІСТИТИ (п. 2.9 П. №350):

- найменування комісії;
- найменування рішення;

Найменування рішення комісії повинне бути лаконічним та відображати її основний зміст. Якщо в рішенні комісії йдеться про кілька питань, найменування може бути узагальненим.

- час, дату та місце прийняття;
- порядковий номер;
- мотивувальну частину;

Мотивувальна частина рішення повинна містити посилання на обставини, що зумовили розгляд питання, посилання на положення нормативно-правових актів або рішення (положення рішень) ЦВК, ОВК або судові рішення, якими керувалася ДВК при прийнятті рішення.

- резолютивну частину.

Резолютивна частина складається з пронумерованих пунктів і підпунктів та повинна містити відповідне рішення комісії, викладене у формі висновку, із зазначенням завдань і заходів, спрямованих на реалізацію повноважень комісії з питання, що розглядається.

У разі потреби резолютивна частина може містити вказівки на необхідність доведення змісту рішення до суб'єктів, на яких поширюється дія рішення, виконавців, осіб, на яких покладається контроль за виконанням документа, а також строки його виконання та додатки.

ПРАВО ПРИСУТНОСТІ НА ЗАСІДАННІ ДВК

Окрім членів ДВК на засіданні комісії, в тому числі під час підрахунку голосів виборців), а також в день виборів чи в день повторного голосування на дільниці можуть бути присутніми

→ БЕЗ ДОЗВОЛУ чи ЗАПРОШЕННЯ (ч. 9 ст. 28):

ХТО МОЖЕ БУТИ ПРИСУТНІМ?	ОБМЕЖЕННЯ ПО КІЛЬКОСТІ
члени ЦВК	без обмежень
члени ОВК	без обмежень
кандидати на пост Президента України	без обмежень
довірені особи кандидатів на пост Президента України	не більше 1 особи від 1 кандидата
офіційні спостерігачі від кандидатів на пост Президента України	не більше 2 осіб від 1 кандидата
офіційні спостерігачі від політичних партій – суб'єктів виборчого процесу*	не більше 2 осіб від 1 партії
офіційні спостерігачі від громадських організацій	не більше 2 осіб від 1 організації
офіційні спостерігачі від іноземних держав	без обмежень
офіційні спостерігачі від міжнародних організацій	без обмежень
представники ЗМІ	не більше 2 осіб від 1 ЗМІ

* політична партія, яка висунула кандидата на пост Президента України (ст. 12).

Інші особи, крім зазначених, можуть бути присутніми на засіданні ДВК тільки з дозволу або на запрошення цієї комісії, про що приймається рішення на засіданні ДВК (ч. 10 ст. 28).

РЕЄСТРАЦІЯ ПРИСУТНІХ

СЕКРЕТАР ДВК відповідає за реєстрацію осіб, які беруть участь у засіданні на запрошення комісії чи без дозволу і запрошення (п. 2.12 П. № 350).

Перед початком засідання секретар ДВК готує і подає голові ДВК список запрошених осіб (п. 2.1 П. № 350) із зазначенням:

- прізвищ, імен, по батькові,
- найменування посад запрошених,
- офіційних назв органів, які вони представляють або осіб, яких вони представляють,
- питання порядку денного, у зв'язку з розглядом якого вони запрошені.

Голова ДВК на початку засідання або на початку розгляду питання оголошує кількість присутніх членів ДВК, список запрошених осіб та інших осіб, які мають право бути присутніми без дозволу чи запрошення комісії, а також представників ЗМІ (п. 2.14 П. № 350).

→ ЯКЩО ПРИСУТНІ ПЕРЕШКОДЖАЮТЬ ПРОВЕДЕННЮ ЗАСІДАННЯ? (ч. 11 ст. 28)

ДВК може прийняти мотивоване рішення **про позбавлення права присутності** на своєму засіданні:

- кандидата на пост Президента України,
  - довіреної особи кандидата на пост Президента України,
  - офіційного спостерігача,
  - представника ЗМІ,
  - особи, запрошеної ДВК на засідання комісії,
- якщо вони **НЕПРАВОМІРНО ПЕРЕШКОДЖАЮТЬ** проведенню засідання.

2 / 3

Таке рішення приймається не менше **ніж двома третинами** голосів від складу комісії.

А ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ?

Працівники правоохоронних органів можуть здійснювати охорону правопорядку в день голосування та при підрахунку голосів **лише поза межами приміщення для голосування.**

У разі виникнення фактів порушень правопорядку голова, заступник голови чи секретар комісії може їх **викликати виключно для вчинення дій з відновлення правопорядку** і на час, необхідний для таких дій (ч. 11 ст. 28).

ТЕСТИ ДО РОЗДІЛУ

Перевірте себе, обравши одну правильну відповідь:

1. Хто може скасувати рішення ДВК:

- а) рішення ДВК не можна скасувати, оскільки ДВК є колегіальним органом;
- б) ОВК або ЦВК;
- в) комісія вищого рівня або суд.

2. Скільки офіційних спостерігачів від іноземних держав одночасно можуть перебувати на засіданні ДВК:

- а) двоє;
- б) без обмежень;
- в) стільки, скільки фізично не заважає членам ДВК.

3. Чи може бути питання вилучене з порядку денного засідання ДВК:

- а) так, під час обговорення порядку денного на початку засідання;
- б) ні, воно обов'язково має бути розглянуто комісією;
- в) так, за рішенням Голови або Заступника Голови ДВК.

4. У яких формах ДВК може приймати рішення:

- а) у формі постанов та протокольних рішень;

- а) у формі постанов та протоколів;
- б) у формі постанов, актів та протоколів;
- в) у формі постанов, актів, протокольних рішень та протоколів;

5. Яка постанова регулює діловодство у виборчих комісіях та комісіях з референдумів:

- а) постанова ЦВК від 7 квітня 2014 року № 218;
- б) постанова ЦВК від 10 жовтня 2018 року № 143;
- в) постанова ЦВК від 15 вересня 2010 року № 350.

6. Коли скликається перше засідання ДВК:

- а) не пізніш як на другий день після дня утворення ДВК;
- б) не пізніш як на п'ятий день після дня утворення ДВК;
- в) не пізніш ніж за п'ять днів до дня виборів.

7. Голова ДВК або заступник голови ДВК зобов'язаний скликати засідання ДВК на письмову вимогу третини складу ДВК:

- а) невідкладно;
- б) не пізніше наступного дня після отримання такої вимоги;
- в) не пізніше ніж через два дні після отримання такої вимоги.

8. Проект порядку денного засідання ДВК готується:

- а) головою ДВК або заступником голови ДВК;

- б) секретарем ДВК;
- в) членом ДВК, визначеним рішенням ДВК.

9. ДВК утворена у складі 18 осіб. Скільки голосів потрібно для прийняття рішення ДВК?

- а) 9;
- б) 10;
- в) 16;
- г) 18.

10. Працівники правоохоронних органів можуть здійснювати охорону правопорядку в день голосування та при підрахунку голосів:

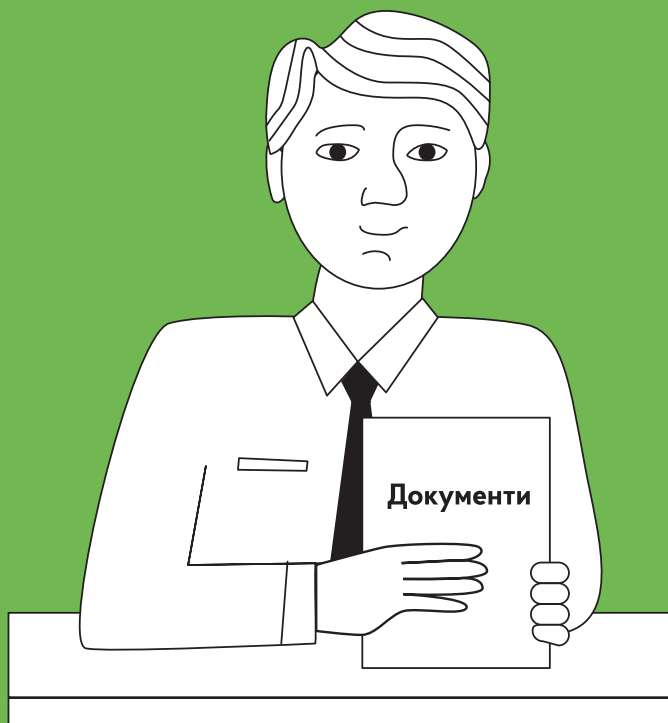
- а) виключно в межах приміщення для голосування;
- б) закон не встановлює обмежень;
- в) лише поза межами приміщення для голосування.

11. Що має зробити голова ДВК після попереднього ознайомлення з матеріалами до засідання в разі відсутності потреби внесення поправок до їх тексту:

- а) вчинити резолюцію «На погодження»;
- б) вчинити резолюцію «До розгляду на засіданні комісії»;
- в) прийняти до відома.

ДІЛОВОДСТВО ДВК

ДОКУМЕНТУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДВК

Відповідальність за організацію та стан діловодства в комісії покладається на

Підготовку матеріалів до засідання ДВК, оформлення та доопрацювання прийнятих на її засіданні документів, достовірність документування засідання комісії забезпечує

голови ДВК
(п. 1.4 П. № 350).

секретар ДВК
(п. 2.1 П. № 350).

Прийняті комісією постанови, протокольні рішення та складені комісією акти та протоколи мають **відповідну нумерацію** (п. 4.7 П.№ 350),

ТОБТО

якщо ДВК збирається, наприклад, на третє засідання, то відповідно протокол засідання ДВК буде нумеруватися номером 3.

Якщо за попередні два засідання ДВК прийняла, наприклад, 6 постанов, то перша прийнята на третьому засіданні постанова буде нумеруватись номером «7», наступна – «8» і т.д.

Протокол засідання, постанови ДВК, додатки до постанови, протокольного рішення, прийнятих на засіданні ДВК, підписує (п. 4.7 П. № 350)

- голова ДВК чи головуючий на засіданні,
- секретар ДВК чи секретар відповідного засідання ДВК.

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ ДВК

Обговорення питання і рішення, що розглядається та приймається на засіданні ДВК, фіксується у протоколі засідання комісії, який оформляється **на підставі** записів, зроблених під час засідання секретарем комісії (секретарем засідання) (п. 3.1 П. № 350).

До протоколу у вигляді додатків **долучаються оригінали документів**, прийнятих на засіданні, а також викладені в письмовій формі **окремі думки членів ДВК**, які брали участь у засіданні комісії, однак, не згодні з прийнятим рішенням.

Протокол засідання комісії для ознайомлення не пізніше наступного засідання комісії (ч.12 ст.28)

надається

членам комісії (на їх вимогу).

може бути наданий

виборцям, виборчим комісіям, кандидатам на пост Президента України, партіям, які висунули кандидатів на пост Президента України, офіційним спостерігачам від партії - суб'єкта виборчого процесу, від кандидата на пост Президента України, від громадської організації (на їх вимогу).

ВАЖЛИВО !

При цьому член комісії має право підписати протокол засідання ДВК.

ЯК СКЛАСТИ ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ ДВК

Незаповнений бланк протоколу засідання ДВК можна роздрукувати з додатку 1 постанови ЦВК від 15.09.2010 № 350.

1. Впишіть назву виборів та дату їх проведення:
    «Чергові вибори Президента України 31 березня 2019 року».
2. **Пронумеруйте** протокол та впишіть **назву комісії**. Зазначте **дату** та **місце** проведення засідання.
3. Зазначте в протоколі загальну кількість членів комісії та фактично **присутніх членів комісії**.
4. Якщо для вирішення питань порядку денного, комісія **запросила** інших осіб, впишіть їх посади, прізвище та ініціали або зазначте «за списком, що додається» та додайте реєстраційний листок.
5. Якщо на засіданні присутні особи, які мають право бути присутніми на засіданні комісії **без дозволу чи запрошення** відповідно до Закону, впишіть їх посади, прізвище та ініціали або зазначте «за списком, що додається» та додайте реєстраційний листок.
6. У розділі **«ПОРЯДОК ДЕННИЙ»** занотуйте **всі питання у називному відмінку**, які комісія розглядатиме.
7. По кожному з питань порядку денного заповніть блок з трьох частин, що починаються словами:
    «Слухали» (вказіть посаду, прізвище, ініціали доповідача та короткий зміст виступу, пропозиції).
    «Виступили» (вказіть короткий зміст інших виступів та прізвище, ініціали виступаючих по даному питанню)
    «Вирішили (постановили)» (вказіть зміст рішення, за яке проголосувала комісія).
8. Порахуйте та впишіть в **протокол** кількість голосів членів комісії «за», «проти» та «утрималися».
9. Оформіть рішення у вигляді постанови, протокольного рішення, та **вказіть** у протоколі засідання його **номер**. Долучіть до протоколу у вигляді додатків **оригінали** всіх прийнятих на засіданні документів.
10. Голова комісії (головуючий на засіданні) та секретар комісії (секретар засідання) мають **підписати** протокол та **поставити печатку**.

Чергові Вибори Президента України
(назва виборів, референдуму)
31 березня 2019 року
(дата проведення виборів, референдуму)

1.

ПРОТОКОЛ № 3

2.

засідання дільничної виборчої комісії № 631089 з виборів Президента України
територіального виборчого округу № 170
(назва виборчої комісії)

"19" березня 2019 року
(дата проведення)

м.Київ
(місце проведення – назва населеного пункту)

Усього членів комісії: 12 осіб.

3.

Присутні на засіданні члени комісії: Андрієвська О.О., Іванова І.П., Бандура А.С., Гелеш І.Д., Крук О.М., Шнак К.Т., Середо Г.В., Михайленко З.С., Вітер Р.М., Власов С.С., Березюк В.П., Гнат О.Д.
(прізвище, ініціали)

Запрошені на засідання: не запрошувались.
(посада, прізвище, ініціали або за списком, що додається)

4.

Присутні на засіданні: Онїщенко Н.В., офіційний спостерігач від кандидата в Президенти Іванова Сергія Олександровича.
(посада, прізвище, ініціали або за списком, що додається)

5.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

6.

1. Внесення змін до графіку чергувань членів ДВК виборчої дільниці № 631089 у приміщенні виборчої дільниці.
(перелік питань порядку денного)

1. Слухали: голову дільничної виборчої комісії Андрієвську О.О. про необхідність внесення змін до графіку чергувань ДВК № 631089 у приміщенні виборчої дільниці у зв'язку з станом здоров'я члена ДВК Гелеша І.Д., який не зможе чергувати у приміщенні виборчої дільниці 22 березня 2019 року.
(зміст питання та посада, прізвище, ініціали доповідача)

7.

Виступили: Заступник голови ДВК Іванова І.П. запропонувала покласти обов'язок чергування 22 березня 2019 року на члена ДВК Власова С.С. та внести відповідні зміни до постанови ДВК від 13 березня 2019 року №2 «Про розподіл обов'язків між головою, заступником голови, секретарем та членами дільничної виборчої комісії виборчої дільниці № 631089». Член ДВК Власов С.С. погодився взяти на себе обов'язок чергувати у приміщенні виборчої дільниці 22 березня 2019 року.
(прізвище, ініціали доповідачів, короткий зміст кожного виступу)

Вирішили (постановили): покласти обов'язок чергування у приміщенні виборчої дільниці 22 березня 2019 року на Власова С.С. та внести відповідні зміни до постанови ДВК від 13 березня 2019 року №2 «Про розподіл обов'язків між головою, заступником голови, секретарем та членами дільничної виборчої комісії виборчої дільниці № 631089».
(зміст рішення (постанови, протокольного рішення))

За це рішення проголосували:

За 12 (дванадцять)
(цифрами і прописом)

Проти 0 (нуль)
(цифрами і прописом)

Утрималися 0 (нуль)
(цифрами і прописом)

8.

Рішення (постанова, протокольне рішення) № 6 додається.

9.

Голова дільничної виборчої комісії
(головуючий на засіданні)

_____

Андрієвська О.О.

(прізвище, ініціали)

Секретар дільничної виборчої комісії
(секретар комісії (секретар засідання))

_____

Іванова І.П.

(прізвище, ініціали)

10.

ПРОТОКОЛЬНЕ РІШЕННЯ ДВК

З питань поточної діяльності ДВК може приймати протокольні рішення, зміст яких заноситься до протоколу засідання виборчої комісії та **не оформлюється окремим документом**.

ПРИКЛАД ВИТЯГУ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ДВК

Слухали: Голову ДВК Андрієвську О.О. про необхідність визначити з числа членів ДВК секретаря засідання, у зв'язку з тим, що на секретаря ДВК Іванову І.П. покладений обов'язок ведення протоколу про підрахунок голосів виборців.

Виступили: Секретар ДВК Іванова І.П. запропонувала покласти обов'язок ведення протоколу засідання ДВК на члена ДВК Крук О.М., зазначивши, що Крук О.М. має досвід роботи секретарем ДВК під час позачергових виборів Президента України в 2014 році.

Член ДВК Крук О.М. виступив з повідомленням, що готовий взяти на себе обов'язок ведення протоколу засідання під час підрахунку голосів виборців.

Вирішили (постановили): Покласти обов'язок ведення протоколу засідання ДВК на члена ДВК Крук О.М.

За це рішення проголосували:

За 12 (дванадцять)

Проти 0 (нуль)

Утрималися 0 (нуль)

ПОСТАНОВА ДВК

Рішення виборчої комісії з розглянутого питання письмово **оформляється у формі постанови**, яка повинна містити (п. 2.9 П. № 350):

- найменування комісії;
- найменування постанови;
- час, дату та місце прийняття;
- порядковий номер;
- мотивувальну частину з посиланням на обставини, що зумовили розгляд питання на засіданні комісії;
- посилання на конкретні положення нормативно-правових актів або постанову виборчої комісії вищого рівня чи судові рішення, якими керувався комісія при прийнятті постанови;
- резолютивну частину.

Постанова **підписується** головою комісії (головуючим на засіданні) та секретарем комісії (секретарем засідання) (п. 4.7 П. №350). Підписи скріплюються **печаткою** ДВК.

Постанова ДВК **вивішується для загального ознайомлення** на стенді офіційних матеріалів комісії, який обладнується в приміщенні комісії у місці, вільно доступному для відвідувачів:

- не пізніше ранку **наступного дня** після дня її прийняття;
- прийнята напередодні дня голосування та під час підрахунку голосів виборців - **не пізніш як через 4 години** після завершення засідання виборчої комісії.

Копія постанови, засвідчена головою ДВК чи його заступником і секретарем ДВК та скріплена печаткою ДВК, видається **суб'єкту виборчого процесу**, якого вона стосується, на його вимогу

- **не пізніше ніж через 4 години** після її прийняття;
- прийнята напередодні дня голосування та в день голосування – **невідкладно** (ч. 16 ст. 28).

ЯК ОФОРМИТИ ПОСТАНОВУ ДВК?

Незаповнений бланк постанови ДВК можна роздрукувати з додатку 2 постанови ЦВК від 15.09.2010 № 350.

1. Впишіть назву виборів та дату їх проведення:
«Чергові вибори Президента України 31 березня 2019 року».
2. Впишіть **назву комісії**, зазначте **виборчий округ та його номер, назву регіону**.
3. Зазначте **дату** та **місце** проведення засідання, а також **обов'язково пронумеруйте** постанову.
4. Впишіть **назву** постанови – пам'ятайте, що вона повинна бути **лаконічною** та відображати основний зміст постанови.
5. Заповніть **мотивувальну частину**, яка повинна **містити посилання на обставини**, що зумовили розгляд питання на засіданні комісії, посилання на положення нормативно-правових актів або рішення (положення рішень) ЦВК чи відповідної виборчої комісії або судові рішення, якими керувалася ДВК при прийнятті постанови.
6. Впишіть **назву** дільничної виборчої комісії.
7. Заповніть резолютивну частину, яка повинна містити відповідне рішення ДВК, викладене у формі висновку із зазначенням завдань і заходів, спрямованих на реалізацію повноважень комісії з питання, що розглядається, у разі потреби – вказівки на необхідність доведення змісту постанови до суб'єктів, на яких поширюється її дія, виконавців, осіб, на яких покладається контроль за виконанням документа, а також строки його виконання та додатки.

Пам'ятайте, що резолютивна частина має складатись з пронумерованих пунктів і підпунктів!

8. Долучіть до постанови (за наявності) **всі необхідності додатки**.
9. Голова комісії (головуючий на засіданні) та секретар комісії (секретар засідання) мають **підписати постанову та додатки**, а також **поставити печатку**.

Чергові вибори Президента України

(назва виборів)

31 березня 2019 року

(дата проведення виборів)

Дільнична виборча комісія з виборів Президента України виборчої дільниці № 631089

(місто Київ)

(назва комісії, зазначення виборчого округу та його номер, назва регіону)

територіального виборчого округу № 170, Харківська область

(зазначення виборчого округу та його номер, назва регіону)

ПОСТАНОВА

м. Харків

(місце прийняття - назва населеного пункту)

«20» березня 2019 року

19 год 30 хв.

№

(час, дата прийняття)

Про внесення змін до графіку чергувань в приміщенні дільничної виборчої комісії з виборів Президента України виборчої дільниці № 631089 територіального виборчого округу № 170

(найменування)

У зв'язку із тим, що член ДВК Гелеш І.Д. не зможе чергувати в приміщенні дільничної виборчої комісії з виборів Президента України виборчої дільниці № 631089 ТВО №170 22 березня 2019 р. через стан здоров'я, розглянувши пропозиції членів ДВК та керуючись ч.1 ст. 32 ЗУ Про вибори Президента України,

(мотивувальна частина)

Дільнична виборча комісія з виборів Президента України виборчої дільниці № 631089 територіального виборчого округу №170

(назва виборчої комісії, комісії з референдуму)

п о с т а н о в л я є:

1. Внести зміни до графіку чергувань в приміщенні дільничної виборчої комісії з виборів Президента України виборчої дільниці № 631089 ТВО № 170 та покласти обов'язок чергування на члена ДВК Власова С.С. Довести інформацію до члена ДВК Власова С.С. – невідкладно.

2. Цю постанову оприлюднити на стенді офіційних матеріалів

Голова ДВК _____

Андрієвська О. О.

Секретар ДВК _____

Іванова І. Д.

М.П.

ОКРЕМА ДУМКА ЧЛЕНА ДВК

Член ДВК, який бере участь у її засіданні і **не згоден** з рішенням, прийнятим комісією, має право **протягом 2 днів** після засідання, на якому було прийнято рішення, **у письмовій формі** висловити окрему думку, яка додається до відповідного протоколу засідання виборчої комісії (ч. 15 ст. 28).

АКТИ І ПРОТОКОЛИ ДВК

Акт

комісії засвідчує певний факт або подію, виявлений і визначений комісією.

Наприклад,

«Акт про розходження підрахованої кількості виборчих бюлетенів з кількістю, зазначеною у витягу із протоколу окружної виборчої комісії про передачу дільничним виборчим комісіям виборчих бюлетенів з виборів Президента України»

ДВК складає акти і протоколи.

Протокол

комісії встановлює підсумки певних дій, виконаних комісією.

Наприклад,

«Протокол дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у територіальному виборчому окрузі»

Акти і протоколи виборчої комісії складаються у випадках, передбачених Законом, за формами, затвердженими ЦВК, та у кількості примірників, встановленій Законом (п. 4.3. П. № 350)

Акт або протокол комісії підписується всіма присутніми на засіданні членами виборчої комісії, підписи яких скріплюються печаткою виборчої комісії.

Перший примірник акта чи протоколу **мають право підписати** присутні на засіданні кандидати на пост Президента України, їх довірені особи, уповноважені представники кандидатів на пост Президента України у Центральній виборчій комісії, офіційні спостерігачі.

РЕЄСТРАЦІЯ ДОКУМЕНТІВ, ЗАЯВ І СКАРГ

Документи та звернення, що надходять до ДВК, мають право приймати голова комісії, заступник голови комісії, секретар або інший визначений комісією член комісії (п. 5.2. П. № 350)

ЗАЯВА

(п. 5.3, 5.4 П. № 350)

може бути УСНА

(викладена громадянином і записана головою, заступником голови, секретарем або членом комісії на особистому прийомі)

може бути ПИСЬМОВА

(передана до комісії особисто чи через уповноважену особу, якщо її повноваження оформлено відповідно до законодавства України або надіслана поштою, телеграфним або факсимільним зв'язком чи електронною поштою)

Документи, заяви, скарги РЕЄСТРУЮТЬСЯ

в день надходження

в журналі обліку особистого прийому громадян

в журналі реєстрації документів, заяв і скарг

Не реєструються в комісії анонімні, особисті, вітальні листи, за-
прошення, що надходять на адресу комісії.

У **правій нижній частині 1 аркуша** документа, заяви, скарги або на іншому вільному від тексту місці цього аркуша (крім місця, визначеного для підшивки) зазначаються **реєстраційний (вхідний) номер**, що відповідає порядковому номеру запису в журналі реєстрації документів, заяв і скарг, та дата надходження (п. 5.5 П. № 350). Особа, яка подає документи до ДВК, **складає розписку**, в якій вказує своє прізвище, ім'я, по батькові, короткий опис поданих документів із зазначенням кількості аркушів, дату та час їх подання. **Розписка зберігається разом із поданими документами.**

* Сторінки журналу нумеруються, журнал прошивається і скріплюється печаткою комісії.

ЖУРНАЛ
обліку особистого прийому громадян у виборчій комісії та комісії з референдуму

Чергові вибори Президента України 31 березня 2019 року
(назва і дата проведення виборів)

_____ (назва комісії, номер виборчого округу, назва регіону)

№ з/п	Дата прийому	Прізвище та ініціали особи, яка здійснює особистий прийом громадян	Прізвище та ініціали, місце проживання особи, яка звернулася до комісії	Стислий виклад змісту заяви	Зміст доручення	Виконавець доручення	Строк виконання	Відмітка про виконання	Дата відправлення вихідного документа
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

ТЕСТИ ДО РОЗДІЛУ

Перевірте себе, обравши одну правильну відповідь:

1. Протокол засідання комісії надається для ознайомлення членам ДВК:

- а) невідкладно;
- б) не пізніше наступного дня;
- в) по готовності.

2. Акт, складений ДВК:

- а) встановлює підсумки певних дій, виконаних комісією;
- б) фіксує порядок денний засідання ДВК;
- в) засвідчує певний факт або певну подію, виявлені і визнані комісією.

3. Заява виборця може бути:

- а) в усній та письмовій формі;
- б) в усній формі;
- в) в письмовій формі.

4. Протягом якого часу член ДВК, який брав участь у її засіданні і не згоден з рішенням, прийнятим комісією, має право висловити окрему думку:

- а) в день відповідного засідання;

б) протягом 2 днів;

в) протягом 5 днів.

5. В якому журналі реєструються особисті або вітальні листи, що надходять на адресу комісії:

а) в журналі реєстрації документів, заяв і скарг;

б) в журналі обліку особистого прийому громадян;

в) вітальні листи не реєструються.

6. Постанова ДВК для загального ознайомлення вивіщується:

а) на стенді офіційних матеріалів ДВК;

б) на стенді офіційних матеріалів ОВК;

в) на сайті ЦВК.

СПИСКИ ВИБОРЦІВ

ВИДИ СПИСКІВ ВИБОРЦІВ

Попередні та уточнені списки виборців для звичайних та спеціальних виборчих дільниць, утворених в установах виконання покарань складаються органами ведення ДРВ (ч. 1 ст. 31, ч. 3 ст. 36).

СПИСОК ВИБОРЦІВ

ПОПЕРЕДНІЙ

(складаються для ознайомлення виборцями зі списками виборців та не містять графи для підписів виборців)

УТОЧНЕНИЙ

(уточнені списки виборців містять графу для підписів виборців за отримання виборчих бюлетенів)

До списку виборців на виборчій дільниці включаються **громадяни України**, яким виповнилося або на день виборів виповниться **18 років і які мають право голосу, та виборча адреса** яких відповідно до відомостей ДРВ **відноситься до цієї виборчої дільниці**.

Виборець може бути включений до списку виборців **тільки на одній** виборчій дільниці.

Списки виборців **складаються за формою, встановленою ЦВК**, у 2 примірниках на паперовому носії. Кожен аркуш списку виборців підписується керівником органу ведення ДРВ, підпис якого засвідчується печаткою цього органу.

Список має **наскрізну нумерацію** виборців та нумерацію аркушів. Виборці включаються до списку так, щоб відомості про виборців з однаковою адресою житла були розміщені поруч (ч. 4 ст. 31).

Порядок складання та передачі списків виборців відрізняється для звичайних та спеціальних виборчих дільниць, окрім спеціальних виборчих дільниць, утворених в установах виконання покарань.

ОТРИМАННЯ ПОПЕРЕДНЬОГО СПИСКУ ВИБОРЦІВ НА ЗВИЧАЙНІЙ ВИБОРЧІЙ ДІЛЬНИЦІ

Орган ведення ДРВ **не пізніш ніж за**

8 ДНІВ ДО ДНЯ ВИБОРІВ (ч. 6 ст. 31)

передає ДВК **один примірник** попереднього списку виборців та **виготовлені іменні запрошення** у приміщенні органу ведення ДРВ (другий примірник попереднього списку виборців зберігається в ДРВ).

Попередній список виборців від імені ДВК зобов'язані отримати **не менше 3 членів** цієї комісії, уповноважених на це її рішенням. Одним з цих трьох членів ДВК повинен бути голова ДВК, а у разі неможливості - заступник голови або секретар комісії.

Про **передачу** ДВК попереднього **списку виборців** складається відповідний **акт в двох примірниках**. Один примірник акта зберігається в органі ведення ДРВ, **інший - в ДВК**.

ОЗНАЙОМЛЕННЯ ВИБОРЦІВ З ПОПЕРЕДНІМ СПИСКОМ

На **наступний день після отримання** попереднього списку виборців ДВК має надати його **для загального ознайомлення у приміщенні ДВК** (ч. 1 ст. 32), тобто зробити так, щоб **кожен громадянин міг ознайомитися** із списком виборців у приміщенні ДВК та **перевірити** правильність внесених до нього відомостей про себе (ч. 3 ст. 32).

Якщо громадянин виявить неправильності, допущені при складанні попереднього списку виборців або невключення/неправильне включення/виключення із списку виборців його або інших осіб, а також щодо наявності або відсутності відміток про постійну нездатність виборця самостійно пересуватися. **Громадянин має право звернутися до**

відповідної ДВК,

або

органу ведення ДРВ,

або

суду за місцезнаходженням виборчої дільниці.

Приклад неправильностей у попередньому списку виборців: друкарська помилка в П.І.Б., неточність адреси, неправильна відмітка про НСП (її відсутність, коли людина постійно нездатна самостійно пересуватися, або навпаки – її наявність, коли людина, здатна до самостійного пересування).

ЗВЕРНЕННЯ ВИБОРЦЯ ЩОДО НЕПРАВИЛЬНОСТЕЙ У ПОПЕРЕДНЬОМУ СПИСКУ ВИБОРЦІВ

Щоб звернутись до ДВК щодо виявлених неправильностей, у тому числі невключень, неправильних включень або виключень, а також щодо наявності або відсутності відміток про постійну нездатність виборця самостійно пересуватися, громадянин має

НЕ ПІЗНІШ НІЖ ЗА 5 ДНІВ ДО ДНЯ ВИБОРІВ (ч. 5 ст. 32)

особисто подати заяву до ДВК чи органу ведення ДРВ (ч. 4 ст. 32).

До заяви додаються **документи** (копії документів), **які підтверджують зазначені в ній відомості, наприклад**, копія паспорта (якщо в списку виявлені неправильності у написанні імені) або довідка медичної установи про постійну нездатність виборця самостійно пересуватись.

ВАЖЛИВО !

У разі якщо громадянин за станом здоров'я не може особисто подати заяву, дільнична виборча комісія за його зверненням зобов'язана забезпечити прийняття заяви у нього в інший спосіб.

ДВК зобов'язана розглянути заяву **протягом 1 дня** (ч. 5 ст. 32), після чого прийняти рішення про передачу такої заяви до органу ведення ДРВ та невідкладно разом із заявою виборця та доданими до неї документами (копіями документів) направити до відповідного органу ведення ДРВ (ч. 6 ст. 32). Вищезазначене рішення має **не пізніше наступного дня після дня його прийняття** бути виданим особі, яка подала заяву, а також бути надісланим особі, якої дане рішення стосується (якщо така особа не є особою, яка подала заяву) (ч. 6 ст. 32).

ПРИКЛАД ПОСТАНОВИ ЩОДО ЗАЯВ ВИБОРЦІВ

Чергові вибори Президента України
31 березня 2019 року
Дільнична виборча комісія з виборів Президента України
виборчої дільниці № 631089
територіального виборчого округу № 170, Харківська область

ПОСТАНОВА

м. Харків

«20» березня 2019 року

№13

Про заяву виборця Оніщук Наталії Сергіївни про уточнення попереднього списку виборців

24 березня 2019 року до дільничної виборчої комісії з виборів Президента України виборчої дільниці №631089 ТВО №170 звернулась громадянка Оніщук Н.С. із заявою про уточнення списку виборців, які голосують на виборчій дільниці №631089, а саме про включення її до списку виборців на цій виборчій дільниці. У паспорті громадянина України, пред'явленому Оніщук Н.С., зазначена адреса постійної реєстрації: Харківська область, м. Харків, просп.Перемоги, 67Б. Виборці за цією виборчою адресою підлягають включенню до попереднього списку виборців на виборчій дільниці №631089, проте гр. Оніщук Н.С. у списку виборців відсутня.

Враховуючи вищевикладене, керуючись частиною шостою статті 32 Закону України «Про вибори Президента України» дільнична виборча комісія з виборів Президента України виборчої дільниці №631089 ТВО №170

п о с т а н о в л я є:

1. Передати заяву виборця Оніщук Н.С. з доданою до заяви копією паспорта, виданого на ім'я Оніщук Наталії Сергіївни до відділу ведення Державного реєстру виборців Київського району міста Харкова.
2. Цю постанову невідкладно передати до відділу ведення Державного реєстру виборців Київського району міста Харкова.
3. Цю постанову До 26 березня 2019 року видати Оніщук Н.С.

Голова ДВК _____

Андрієвська О. О.

Секретар ДВК _____

Іванова І. Д.

М.П.

А ЯКЩО ВИБОРЕЦЬ ЗВЕРНУВСЯ ДО СУДУ ЩОДО НЕПРАВИЛЬНОСТЕЙ У ПОПЕРЕДНЬОМУ СПИСКУ?

Якщо громадянин звернувся до суду щодо неправильностей, невключення, неправильного включення або виключення, і суд задовільнив їх позов, то

→ РІШЕННЯ СУДУ

про внесення змін до списку виборців має бути подано виборцем до відповідного органу ведення ДРВ

**НЕ ПІЗНІШ НІЖ ЗА 5 ДНІВ ДО ДНЯ ГОЛОСУВАННЯ
(ч. 10 ст. 32)**

Виборець також може подати рішення суду до ДВК, яка має негайно направити його до органу ведення ДРВ.

ВАЖЛИВО !

Пізніше зазначеного строку (тобто пізніше 5 днів) виборець може подати рішення суду тільки до ДВК (ч. 10 ст. 32).

ЯК ПРОГОЛОСУВАТИ ЧЛЕНУ ДВК?

Щоб проголосувати на виборчій дільниці, на території якої член ДВК буде працювати у день виборів, він/вона мають подати

**НЕ ПІЗНІШ НІЖ ЗА 5 ДНІВ
до дня голосування (ч. 3 ст. 34)**

до органу ведення ДРВ за місцезнаходженням відповідної ДВК або за своєю виборчою адресою заяву про тимчасову зміну місця голосування без зміни виборчої адреси.

ІМЕННІ ЗАПРОШЕННЯ

ДВК звичайної виборчої дільниці має надіслати або доставити в інший спосіб кожному виборцю іменне запрошення, отримане (під час передачі попереднього списку виборців (ч. 6 ст. 31) від органу ведення ДРВ,

**НЕ ПІЗНІШ НІЖ ЗА 5 ДНІВ
до дня голосування (ч. 2 ст. 32)**

В запрошенні має бути зазначено про включення виборця до попереднього списку виборців, адресу, номер телефону і розпорядок роботи ДВК, час і місце голосування, а також про можливість проголосувати за місцем перебування для виборців, які мають відповідне право (НСП).

ОТРИМАННЯ УТОЧНЕНОГО СПИСКУ ВИБОРЦІВ

ОРГАН ВЕДЕННЯ ДРВ

НЕ ПІЗНІШ НІЖ ЗА 2 ДНІ
до дня голосування (ч. 6 ст. 34)

передає ДВК один примірник уточненого списку виборців на паперовому носії в приміщенні органу ведення ДРВ (другий примірник уточненого списку виборців зберігається в органі ведення ДРВ).

Уточнений список виборців від імені ДВК зобов'язані отримати **не менше 3 членів** цієї комісії, уповноважених на це її рішенням. Одним з цих 3 членів ДВК повинен бути голова ДВК, а у разі неможливості – заступник голови або секретар комісії.

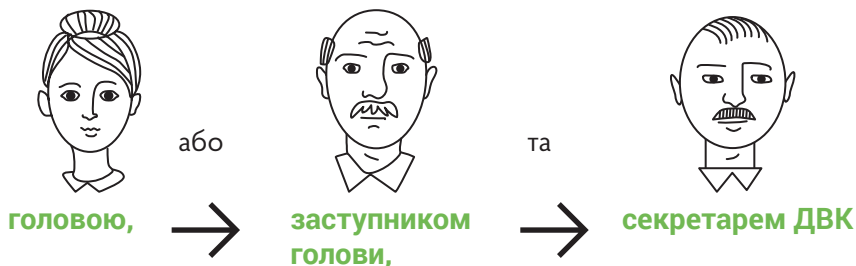

Про **передачу** ДВК уточненого **списку виборців** складається відповідний **акт в двох примірниках**. Один примірник акта зберігається в органі ведення ДРВ, **інший – в ДВК**.

ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО УТОЧНЕНОГО СПИСКУ НА ЗВИЧАЙНІЙ ВИБОРЧІЙ ДІЛЬНИЦІ

Зміни до уточненого списку виборців на звичайній виборчій дільниці

Здійснюється (ч. 1 ст. 35)

на підставі (ч. 2 ст. 35)

- рішення суду,
- повідомлення органу ведення ДРВ щодо усунення кратного* включення виборця у список виборців на цій виборчій дільниці.

→ **ЯКЩО ПОТРІБНО ВКЛЮЧИТИ ВИБОРЦЯ**

<p>67. Скільбіда Іван Степанович</p> <p>68. Скульбіда Марія Вікторівна</p> <p>69. Тарасенко Лідія Петрівна</p> <p>70. Тарасенко Андрій Петрович</p> <p>71. <i>Моменгва Лариса Андріївна</i></p>	<p>РІШЕННЯ СУДУ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>ПРИМІТКА</p> <p>Рішення суду від 24.10.2018 №567/3467/33-1</p>	

Відомості про виборця, передбачені формою списку виборців, вносяться у кінці списку виборців. При цьому у графі «Примітки» зазначаються дата і номер рішення суду (ч. 4 ст. 35)

→ ЯКЩО ПОТРІБНО ВИКЛЮЧИТИ ВИБОРЦЯ

Відомості про виборця, неправомірно включеного до уточненого списку, **викреслюються** зі списку виборців.

67. Скільбіда Іван Степанович
 68. Скульбіда Марія Вікторівна
 69. Тарасенко Лідія Петрівна
~~70. Тарасенко Андрій Петрович~~
 71. Тарасенко Степан Олегович

ДЕРЖАВНОГО РЕЕСТРУ

ПРИМІТКА
 Виключено, повідомлення органу введення ДРВ від 20.01.2019

В графі «Примітки» робиться запис «Виключено», ставляться підписи голови і секретаря ДВК. При цьому в зазначеній графі поруч із прізвищем виборця зазначаються дата і номер рішення суду або повідомлення органу ведення ДРВ (ч. 5 ст. 35).

При внесенні змін до списку виборців на звичайній виборчій дільниці ДВК звичайної виборчої дільниці **невідкладно** передає відомості про виборців, включених до списку виборців або виключених зі списку, відповідному органу ведення ДРВ (ч. 7 ст. 35).

ВАЖЛИВО !

!!! У день голосування зміни до уточненого списку виборців !!! не вносяться (ч. 3 ст. 35),

ОДНАК, Голова, заступник голови або секретар ДВК в день голосування виправляють неточності та технічні описки в уточненому списку виборців - неправильне написання прізвища, власного імені, по батькові, дати народження, номера будинку, квартири, місця проживання - в разі якщо, незважаючи на такі технічні описки, є зрозумілим, що до списку виборців включено саме того виборця, який прибув на ВД для голосування. Таке виправлення засвідчується підписом голови або заступника голови чи секретаря ДВК у графі «Примітки» (ч. 8 ст. 35).

СКЛАДАННЯ ПОПЕРЕДНЬОГО СПИСКУ ВИБОРЦІВ НА СПЕЦІАЛЬНІЙ ВИБОРЧІЙ ДІЛЬНИЦІ

ПОПЕРЕДНІ СПИСКИ ВИБОРЦІВ СКЛАДАЮТЬСЯ

на спеціальних виборчих дільницях, крім дільниць у стаціонарних лікувальних закладах

**НЕ ПІЗНІШ ЯК ЗА 15 ДНІВ
до дня виборів (ч. 1 ст. 36)**

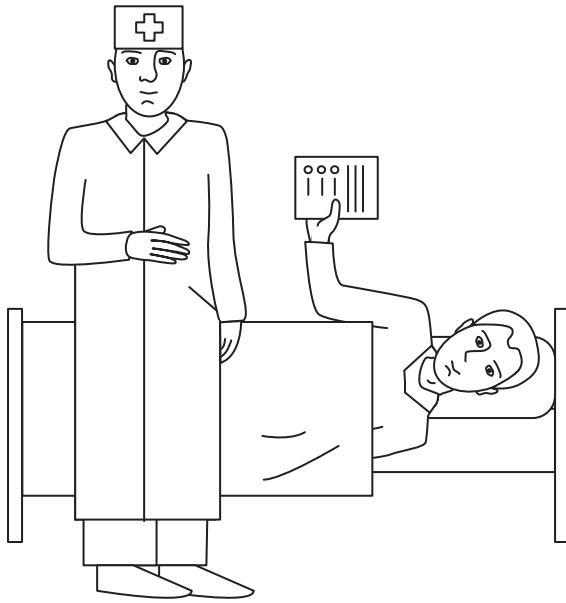
на спеціальних виборчих дільницях, утворених у стаціонарних лікувальних закладах

**НЕ ПІЗНІШ ЯК ЗА 7 ДНІВ
до дня виборів (ч. 2 ст. 36)**

на підставі відомостей, поданих керівниками відповідних закладів, установ, капітанами суден, командами військових частин (формувань), де утворені такі виборчі дільниці.

на підставі відомостей, поданих керівниками відповідних закладів.

У разі утворення нового стаціонарного лікувального закладу, установи виконання покарань чи іншого закладу з тимчасовим перебуванням виборців з обмеженими можливостями пересування, непередбаченого виходу у плавання судна під Державним Прапором України, на території військової частини (формування) за поданням відповідної окружної виборчої комісії або Міністерства оборони України, тобто у разі утворення спеціальної виборчої дільниці у винятковому випадку (ч. 10 ст. 20) список виборців складається ДВК не пізніше як за 7 днів до дня виборів на підставі відомостей, поданих керівником відповідного закладу, установи, капітаном судна, командиром військової частини (формування). Після складення списку виборців ДВК невідкладно передає відомості про виборців, включених до цього списку, органу ведення ДРВ за своїм місцезнаходженням (ч. 15 ст. 36).

- ДВК спеціальної виборчої дільниці **наступного дня** після складення списку виборців надає один його примірник для загального ознайомлення у приміщенні ДВК (ч. 4 ст. 36).
- Після складення списку виборців на спеціальній виборчій дільниці ДВК **невідкладно** передає відомості про включених до нього виборців **органу ведення ДРВ** за своїм місцезнаходженням (ч. 5 ст. 36).
- **Особа, включена** до списку виборців на спеціальній виборчій дільниці, утвореній у стаціонарному закладі охорони здоров'я, **невідкладно повідомляється письмово** про таке включення (ч. 2 ст. 36)

ВАЖЛИВО !

Виборці, які повинні покинути лікувальний заклад до дня виборів, до подання та до списку виборців на такий дільниці не включаються (ч. 2 ст. 36)

УТОЧНЕННЯ СПИСКУ ВИБОРЦІВ НА СПЕЦІАЛЬНІЙ ВИБОРЧІЙ ДІЛЬНИЦІ У ЛІКУВАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Якщо виборець прибув до стаціонарного закладу охорони здоров'я **пізніш як за 10 днів** до дня голосування, однак **раніше ніж за 3 дні** до дня голосування,

відповідна ДВК уточнює список виборців, включаючи виборця до списку виборців на підставі відомостей, поданих невідкладно керівником відповідного закладу, підпис якого засвідчується печаткою відповідного закладу (ч. 6 ст. 36).

Якщо виборець прибув до закладу охорони здоров'я в тому ж населеному пункті, де він проживає, пізніше ніж за 3 дні до дня голосування,

він може звернутися до виборчої комісії звичайної виборчої дільниці, де він/вона **включені до списку виборців**, щодо можливості проголосувати **за місцем свого перебування** в порядку та у строки, передбачені цим Законом. У такому разі до списку виборців на спеціальній виборчій дільниці він не включається (ч. 7 ст. 36).

Виборці мають право звернутися із **заявою** до ДВК спеціальної виборчої дільниці або безпосередньо до суду **щодо допущених** при складанні попереднього списку виборців **неправильностей** (ч. 9 ст. 36).

Така заява до ДВК подається **особисто** (ч. 9 ст. 36) не пізніш як за 3 дні до дня голосування (ч. 10 ст. 36). Заява, подана до виборчої комісії після зазначеного строку, залишається без розгляду.

Заява, подана в строк, розглядається виборчою комісією **невідкладно**. За підсумком розгляду заяви ДВК зобов'язана прийняти рішення про внесення зміни до списку виборців або мотивоване рішення про відмову у задоволенні заяви. Копія рішення видається виборцю у день його прийняття (ч. 10 ст. 36).

При внесенні змін до списку виборців ДВК спеціальної виборчої дільниці невідкладно передає відомості про виборців, включених до списку виборців або виключених зі списку, відповідному органу ведення ДРВ (ч. 12 ст. 36).

Це необхідно зробити, щоб унеможливити кратне включення виборця на двох виборчих дільницях одночасно. Так, орган ведення ДРВ, отримавши відомості про включення виборця на спеціальній виборчій дільниці, має повідомити ДВК звичайної виборчої дільниці, де виборець є включеним до списку виборців про кратне включення, а ДВК звичайної виборчої дільниці має виключити виборця відповідно до процедури, передбаченої Законом.

У разі отримання ДРВ таких відомостей **пізніше як за 5 днів** до дня виборів та виявлення кратного включення виборця до списку виборців на іншій виборчій дільниці, орган ведення ДРВ невідкладно повідомляє про це відповідну ДВК (ч. 13 ст. 36).

ЯК ПРОГОЛОСУВАТИ ЧЛЕНУ ДВК СПЕЦІАЛЬНОЇ ВИБОРЧОЇ ДІЛЬНИЦІ?

Члени ДВК спеціальної виборчої дільниці включаються до списку виборців на цій виборчій дільниці на підставі рішення відповідної виборчої комісії щодо утворення ДВК цієї спеціальної виборчої дільниці (ч. 14 ст. 36).

ЗАЯВИ ЩОДО ГОЛОСУВАННЯ ЗА МІСЦЕМ ПЕРЕБУВАННЯ ТА ВИТЯГ ЗІ СПИСКУ ВИБОРЦІВ

Виборець, який тимчасово не здатний пересуватися самостійно, поштою або через інших осіб подає до ДВК звичайної виборчої дільниці

НЕ ПІЗНІШ НІЖ 20:00 29.03

власноручно написану заяву (разом із довідкою медичної установи) з проханням забезпечити йому голосування за місцем його перебування **із зазначенням місця перебування виборця** (ч. 5 ст. 77).

На **спеціальних виборчих дільницях**, утворених у стаціонарних закладах охорони здоров'я, голосування за місцем перебування виборця проводиться **на підставі власноручно написаної заяви** виборця з проханням забезпечити йому голосування за місцем його перебування **у зв'язку з необхідністю дотримання постільного режиму** (ч. 7 ст. 77).

Заява виборця про бажання голосувати за місцем перебування **реєструється** ДВК в журналі (ч. 8 ст. 77).

Для організації голосування виборців, не здатних пересуватися самостійно, за їх місцем перебування ДВК в останній день перед днем виборів (ч. 2 ст. 77),

ТОБТО В СУБОТУ 30 БЕРЕЗНЯ

на своєму засіданні виготовляє Витяг із списку виборців.

Такий витяг невідкладно після його складення надається для загального ознайомлення у приміщенні ДВК.

До витягу із списку виборців включаються (ч. 3 ст. 77):

- **без рішення комісії** - виборець, постійно не здатний самостійно пересуватися, щодо якого у списку виборців зазначена відповідна відмітка, якщо такий виборець **до 12 години останньої суботи перед днем виборів** письмово або особисто не повідомив відповідну ДВК про бажання проголосувати у приміщенні для голосування;
- **за рішенням ДВК** - виборець, який тимчасово не здатний самостійно пересуватися, **на підставі його заяви та довідки країни медичної установи про стан його здоров'я.**

ВАЖЛИВО !

При включенні виборця до витягу із списку виборців для голосування за місцем перебування члени ДВК зобов'язані перевірити факт тимчасової нездатності виборця самостійно пересуватися. У разі непідтвердження такого факту ДВК приймає рішення щодо відмови у наданні цьому виборцю можливості голосувати за місцем перебування (ч. 4 ст. 77).

При включенні виборця до витягу із списку виборців для голосування за місцем перебування у списку виборців на виборчій дільниці **у графі «підпис виборця» секретар ДВК** робить запис «голосує за місцем перебування».

Протокол № 2

Чергові вибори Президента України

(за виборчої Правкилою України)

31 березня 2019 року

(дата проведення виборів Президента України)

УТОЧНЕНИЙ СПИСОК ВИБОРЦІВ на звичайній виборчій дільниці № 631089 територіального виборчого округу № 170

м. Харків, Харківська область

(місцевим державним адміністраціям виборчої комісії – сім, оселим, містам із зазначеними підрайонами, районами, обласні, Автономній Республіці Крим)

№ з/п	Прізвище, ім'я та по батькові (за наявності)	Дата народження (число, місяць, рік)	Вибірче задрощ (без зазначення поштового індексу і країни проживання)	Підпис виборця за отримання виборчого бюлетеня (голосує за місцем перебування)	Промітки
1	Білань Сергій Васильович	01.03.1928	м. Харків, вул. Танкистівська, 1 кв.1		
2	Бойченко Ірина Вікторівна	12.12.1967	м. Харків, вул. Танкистівська, 1 кв.2		
3	Бойченко Сидор Васильович	23.01.1967	м. Харків, вул. Танкистівська, 1 кв.2		
4	Бойченко Софія Олександрівна	02.03.1989	м. Харків, вул. Танкистівська, 1 кв.2		
5	Бойченко Євген Олександрович	24.04.1992	м. Харків, вул. Танкистівська, 1 кв.2		

СПИСКИ ВИБОРЦІВ НА ПОВТОРНОМУ ГОЛОСУВАННІ

Повторне голосування іноді також називають другим туром виборів. Це голосування за кандидатів на пост Президента, яке призначається ЦВК у випадку, якщо до бюлетеня під час першого туру було включено більше 2 кандидатів, але жодного з них не було обрано абсолютною більшістю голосів виборців. При повторному голосуванні до виборчого бюлетеня включаються два кандидати, які у підсумку голосування у день виборів одержали найбільшу кількість голосів.

I.

Для проведення повторного голосування **списки виборців**, виготовлені органами ведення ДРВ, передаються ДВК **звичайних виборчих дільниць**

НЕ ПІЗНІШ ЯК ЗА 2 ДНІ

до дня повторного голосування (ч. 1 ст. 36²)

II.

Списки виборців для повторного голосування на **спеціальних виборчих дільницях**, крім виборчих дільниць, утворених в установах виконання покарань, **виготовляються** відповідними ДВК

НЕ ПІЗНІШ ЯК ЗА 2 ДНІ

до дня повторного голосування (ч. 3 ст. 36²)

на підставі відомостей, поданих керівниками відповідних установ тощо.

18
РОКІВ

До списку виборців для повторного голосування включаються громадяни України, яким виповнилося або на день повторного голосування виповниться 18 років (ч. 4 ст. 36²).

Тобто, якщо виборець не голосував під час «першого туру», оскільки станом на день виборів він не досяг 18 років, він обов'язково включається до списку виборців для повторного голосування, якщо станом на день повторного голосування йому вже виповниться 18 років.

ІМЕННІ ЗАПРОШЕННЯ ПІД ЧАС ПОВТОРНОГО ГОЛОСУВАННЯ

ДВК звичайної виборчої дільниці надсилає або доставляє в інший спосіб кожному виборцю іменне запрошення

НЕ ПІЗНІШ ЯК ЗА 3 ДНІ

до дня повторного голосування (ч. 5 ст. 36²)

ТЕСТИ ДО РОЗДІЛУ

Перевірте себе, обравши одну правильну відповідь:

1. Попередній список виборців від імені ДВК зобов'язані отримати:

- а) не менше 3 членів цієї комісії, уповноважених на це її рішенням;
- б) не менше 2 членів цієї комісії, уповноважених на це її рішенням;
- в) не менше 3 членів цієї комісії від різних суб'єктів подання.

2. ДВК звичайної виборчої дільниці має надіслати або доставити в інший спосіб кожному виборцю іменне запрошення

- а) не пізніше ніж за 2 днів до дня виборів;
- б) не пізніше ніж за 3 днів до дня виборів;
- в) не пізніше ніж за 5 днів до дня виборів.

3. Виборці, які повинні покинути лікувальний заклад до дня виборів:

- а) обов'язково включаються до подання та до списку виборців на такій дільниці;
- б) не включаються до подання та до списку виборців на такій дільниці;
- в) це питання розглядається головним лікарем.

4. ДВК формує Витяг зі списку виборців:

- а) по мірі надходження заяв;

б) в останній день перед днем виборів;

в) за два дні до дня виборів.

5. Якщо потрібно включити виборця до списку виборців, відомості про виборця, передбачені формою списку виборців, вносяться:

а) вносяться у кінці списку виборців;

б) вносяться у примітках списку виборців;

в) такі відомості не вносяться взагалі.

6. Чи вносяться зміни в уточнений список виборців у день голосуванні під час виборів Президента України:

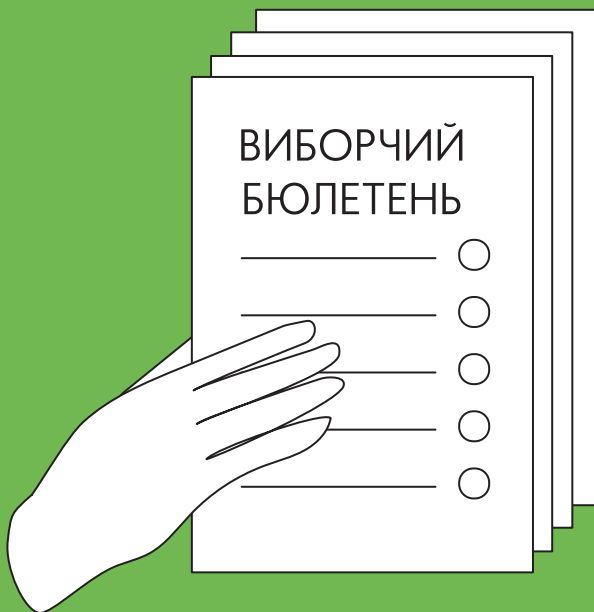
а) так;

б) ні;

в) так, якщо є відповідне рішення суду.

ВИБОРЧИ БЮЛЕТЕНІ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ ПІД ЧАС ВИБОРІВ / НА ВИБОРАХ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

ВИБОРЧІ БЮЛЕТЕНІ

Виборчі бюлетені є документами суворої звітності (ч. 2 ст. 71). Форма, колір і текст виборчого бюлетеня для голосування в день виборів Президента України, а також форма виборчого бюлетеня для повторного голосування **затверджуються ЦВК** не пізніше як за 22 дні до дня виборів. Текст виборчого бюлетеня для повторного голосування затверджується ЦВК не пізніше як за 10 днів до дня повторного голосування.

Ступені захисту виборчого бюлетеня **встановлюються** Центральною виборчою комісією.

ЦВК **забезпечує централізоване виготовлення** виборчих бюлетенів установленого зразка та передає їх ОВК (п. 12 ч. 2 ст. 25).

ПЕРЕДАЧА ВИБОРЧИХ БЮЛЕТЕНІВ

ОВК **не раніше як за 3 дні, але не пізніше як за 24 години** до дня виборів або дня повторного голосування на своєму засіданні передає всі виборчі бюлетені ДВК в упаковці підприємства-виготовлювача (ч. 3 ст. 73).

Від імені кожної ДВК виборчі бюлетені **приймають не менш як 3 члени ДВК**, уповноважені на це її рішенням (ч. 3 ст. 73).

Разом з виборчими бюлетенями представникам кожної ДВК, які отримали бюлетені, надається витяг із протоколу ОВК про передачу ДВК виборчих бюлетенів, підписаний головою і секретарем ОВК, 3 членами ДВК, які отримали виборчі бюлетені, та засвідчені печаткою ОВК (ч. 5 ст. 73).

Члени **ДВК ТРАНСПОРТУЮТЬ ОТРИМАНІ ВИБОРЧІ БЮЛЕТЕНІ** до приміщення ДВК у супроводі поліцейського, на якого покладається обов'язок охорони (ч. 9 ст. 73).

ПРИЙМАННЯ ВИБОРЧИХ БЮЛЕТЕНІВ

Приймання виборчих бюлетенів ДВК відбувається на засіданні ДВК **невідкладно** після прибуття членів виборчої комісії, які отримали бюлетені (ч. 10 ст. 73).

Секретар ДВК розпаковує упаковку підприємства-виготовлювача та проставляє у визначених місцях кожного бюлетеня печатку ДВК.

Інший визначений рішенням комісії член ДВК перераховує отримані виборчі бюлетені для голосування, перевіряючи відповідність позначення номера округу та номера виборчої дільниці, зазначених на виборчих бюлетенях.

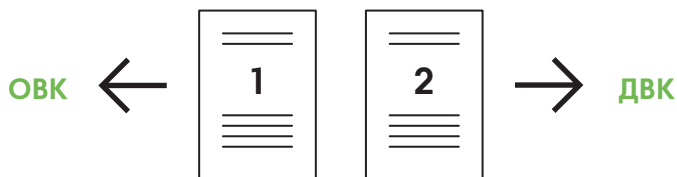
ВАЖЛИВО !

При підрахунку бюлетенів **забороняється** поділ комісії на кілька груп, кожна з яких підраховує частину бюлетенів.

У разі **невідповідності** встановленої перерахуванням кількості бюлетенів та кількості, зазначеної у витягу з протоколу ОВК про передавання бюлетенів, ДВК складає у двох примірниках акт про це за формою, встановленою ЦВК, із зазначенням встановленої рішенням ДВК причини розходження.

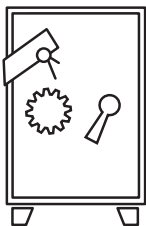
Один примірник акту передається до **ОВК**, а другий зберігається у **ДВК**.

За наявності розходження між кількістю бюлетенів, перерахованих ДВК, та кількістю, зазначеної у Витягу, кількість бюлетенів, що отримала ДВК вважається **фактично встановлена кількість** під час перерахунку бюлетенів на засіданні ДВК та зафіксована в акті про розходження.

ВАЖЛИВО !

Виборчі бюлетені для кожної виборчої дільниці виготовляються у кількості, що на 0,5 відсотка перевищує кількість виборців, які включені до списку виборців на виборчій дільниці, з можливим відхиленням зазначеної кількості з урахуванням кратності розміщення виборчих бюлетенів у межах поліграфічного листа при їх виготовленні (ч. 7 ст. 73).

Виборчі бюлетені зберігаються у приміщенні ДВК в **закритому сейфі** (металевій шафі), який **опечатується стрічкою з проставленням на ній підписів усіх присутніх на засіданні комісії та печатки** комісії і постійно (до дня голосування) перебуває під охороною поліцейського (ч. 11 ст. 73).

ТЕСТИ ДО РОЗДІЛУ

Перевірте себе, обравши одну правильну відповідь:

1. Виборчі бюлетені від імені ДВК зобов'язані отримати:

- а) не менше 3 членів цієї комісії, уповноважених на це її рішенням;
- б) не менше 2 членів цієї комісії, уповноважених на це її рішенням;
- в) не менше 3 членів цієї комісії від різних суб'єктів подання.

2. Скільки членів ДВК можуть перераховувати отримані виборчі бюлетені:

- а) один член ДВК, визначений рішенням ДВК;
- б) два члени ДВК, визначені рішенням ДВК;
- в) чотири члени ДВК, визначені рішенням ДВК.

3. Хто розпаковує упаковку підприємства-виготовлювача та проставляє у визначених місцях кожного виборчого бюлетеня печатку:

- а) голова ДВК;
- б) заступник голови ДВК;
- в) секретар ДВК.

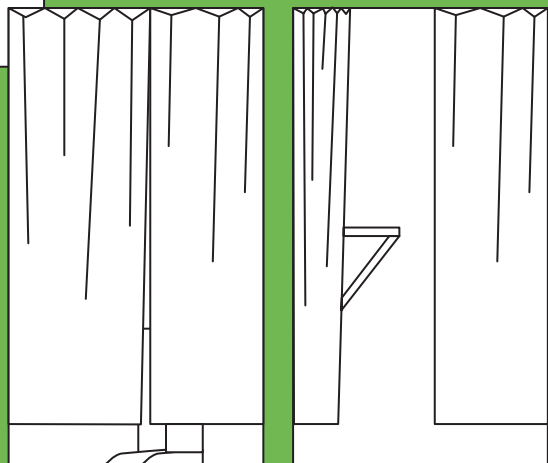
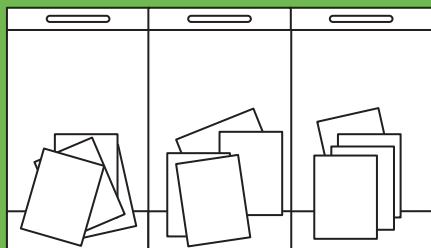
4. За наявності розходження між кількістю бюлетенів, перерахованих ДВК, та кількістю, зазначеній у витягу із протоколу ОВК про передачу ДВК виборчих бюлетенів, кількістю бюлетенів, що отримала ДВК вважається:

- а) кількість, зазначена у витягу;
- б) середнє значення між перерахованою кількістю та кількістю, зазначеною у витягу;
- в) фактично встановлена кількість під час перерахунку бюлетенів на засіданні ДВК та зафіксована в акті про розходження.

5. Транспортування виборчих бюлетенів відбувається у супроводі поліцейського:

- а) так, обов'язково;
- б) ні, не обов'язково.

ПРИМІЩЕННЯ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ

ПРИМІЩЕННЯ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ

Голосування проводиться у **спеціально відведених та облаштованих приміщеннях**, в яких обладнуються кабінети (кімнати) для таємного голосування та визначаються місця видачі виборчих бюлетенів і встановлення виборчих скриньок (ч. 1 ст. 74).

Обладнання приміщення для голосування покладається на ДВК.

Виконавчі органи місцевого самоврядування або інші органи (посадові особи), які відповідно до закону здійснюють їх повноваження, **забезпечують ВД необхідними приміщеннями для голосування**, які придатні для облаштування відповідно до вимог Закону України «Про вибори Президента України» та нормативів, встановлених ЦВК.

РОЗМІР ВД	ПЛОЩА приміщення для голосування	КІЛЬКІСТЬ КАБІН (КІМНАТ) для таємного голосування	КІЛЬКІСТЬ ВЕЛИКИХ (СТАЦІОНАРНИХ) ВИБОРЧИХ СКРИНЬОК	КІЛЬКІСТЬ МАЛИХ (ПЕРЕНОСНИХ) ВИБОРЧИХ СКРИНЬОК
МАЛА (до 500 виборців)	не менше 50 кв.м.	не менше 2	не менше 2	не менше 2
СЕРЕДНЯ (від 500 до 1500 виборців)	не менше 75 кв.м.	не менше 4	не менше 3	не менше 2
ВЕЛИКА (понад 1500 виборців)	не менше 90 кв.м.	не менше 6	не менше 4	не менше 3

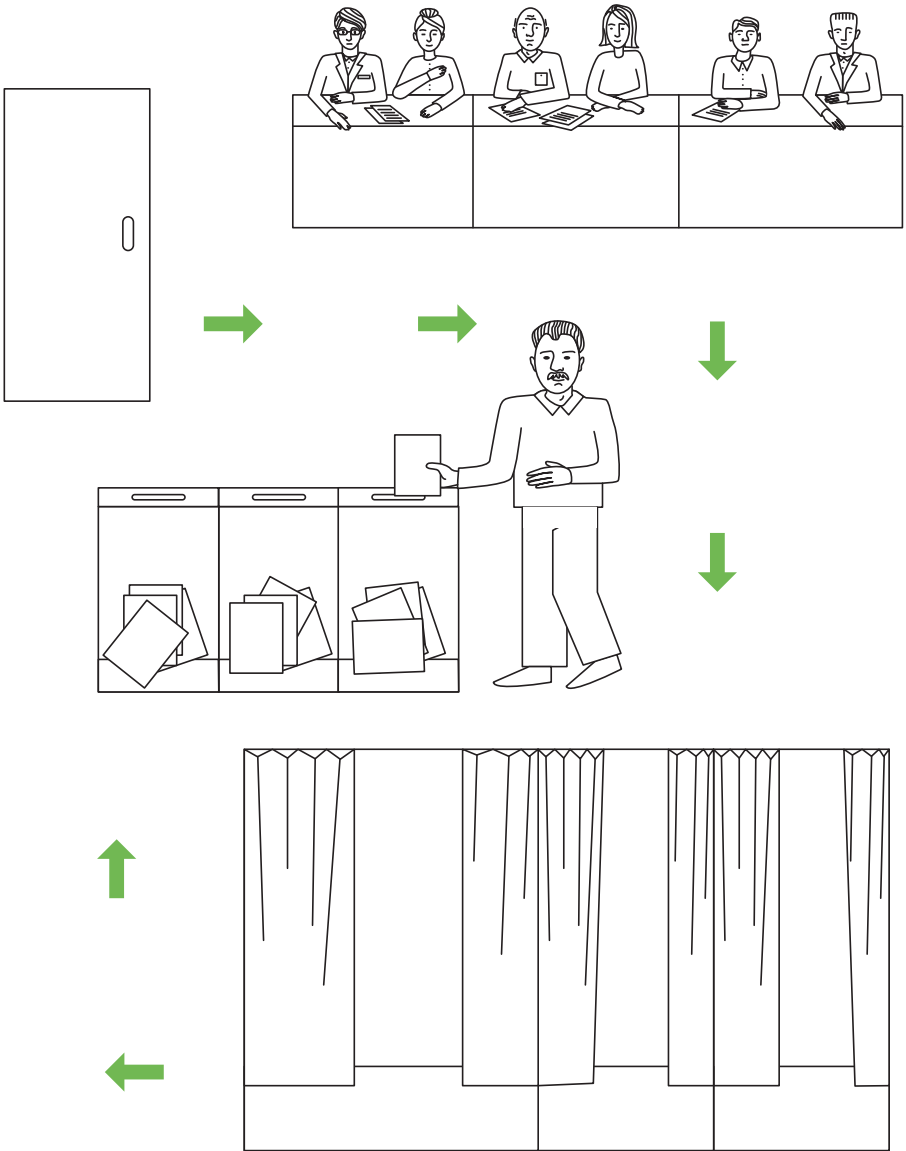
У разі відсутності приміщень відповідної площі, приміщення для голосування та роботи ДВК на відповідній виборчій дільниці можуть надаватися, як виняток, меншого розміру, але не більше ніж на 50 відсотків.

У приміщенні для голосування або безпосередньо перед ним ДВК в обов'язковому порядку розміщує плакати:

1. що роз'яснюють порядок голосування та відповідальність за порушення законодавства про вибори Президента України,
2. інформаційні плакати кандидатів на пост Президента України, які розміщуються **в алфавітному порядку** (в порядку розміщення кандидатів у виборчому бюлетені) (ч. 5 ст. 74).

Під час підготовки приміщення для голосування ДВК має спланувати **розміщення обладнання таким чином:**

- місця видачі виборчих бюлетенів, вхід і вихід з кабін (кімнат) для таємного голосування, виборчі скриньки повинні бути у полі зору членів ДВК та осіб, які відповідно до Закону мають право бути присутніми в приміщенні для голосування;
- виборчі скриньки встановлюються у приміщенні для голосування так, щоб виборці при підході до них мали можливість проходити через кабін (кімнати) для таємного голосування;
- для забезпечення голосування громадян з обмеженими фізичними можливостями облаштовується одна кабіна для таємного голосування з шириною входу до неї 110 см, усередині якої встановлюється столик або поличка висотою не більше 75 см з простором знизу не менше 67 см для можливості розташування інвалідного візка;
- малі (переносні) виборчі скриньки розміщуються у приміщенні для голосування отворами для бюлетенів вниз у полі зору членів комісії та інших осіб, присутніх на виборчій дільниці під час голосування відповідно до Закону.

ТЕСТИ ДО РОЗДІЛУ

Перевірте себе, обравши одну правильну відповідь:

1. На кого покладається обов'язок обладнання приміщення ДВК:

- а) на ОВК;
- б) на ДВК;
- в) на керівництво закладу, де знаходиться приміщення для голосування.

2. Інформаційні плакати кандидатів на пост Президента України розміщуються:

- а) в алфавітному порядку;
- б) в довільному порядку.

3. У полі зору членів ДВК та осіб, які відповідно до Закону мають право бути присутніми в приміщенні для голосування, знаходяться:

- а) виборчі скриньки, вхід і вихід з кабін (кімнат) для таємного голосування;
- б) місця видачі виборчих бюлетенів, вхід і вихід з кабін (кімнат) для таємного голосування, виборчі скриньки;
- в) місця видачі виборчих бюлетенів, виборчі скриньки.

4. Малі (переносні) виборчі скриньки розміщуються у приміщенні для голосування:

- а) отворами для бюлетенів вниз;

б) отворами для бюлетенів вгору;

в) отворами для бюлетенів збоку.

5. Велика виборча дільниця має бути обладнаною:

а) не менше 6 кабінами для таємного голосування та 6 великими виборчими скриньками;

б) не менше 4 кабінами для таємного голосування та 6 великими виборчими скриньками;

в) не менше 6 кабінами для таємного голосування та 4 великими виборчими скриньками.

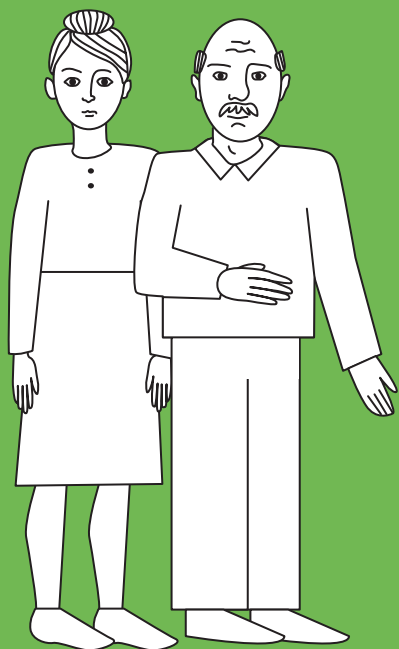
6. Одна кабіна для таємного голосування для забезпечення голосування громадян з інвалідністю має бути:

а) з шириною входу до неї 110 см;

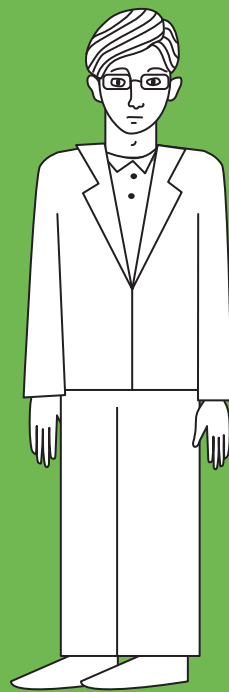
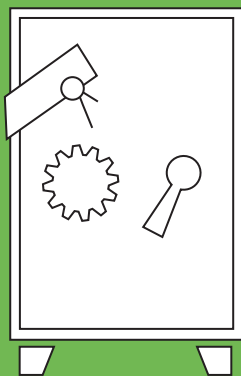
б) з шириною входу до неї 60 см;

в) з шириною входу до неї 80 см.

ПІДГОТОВКА ДО ГОЛОСУВАННЯ У ДЕНЬ ВИБОРІВ

07:15

ПІДГОТОВЧЕ ЗАСІДАННЯ У ДЕНЬ ВИБОРІВ

У день виборів (та в день повторного голосування) ДВК **не раніш як за 45 хвилин** до початку голосування, **тобто не раніше 7:15**, проводить засідання (ч. 4 ст. 75), на якому:

1.

відкривається сейф (металева шафа) з виборчими бюлетенями;

- a. Після відкриття сейфу голова ДВК **оголошує кількість виборчих бюлетенів**, отриманих ДВК (на підставі витягу з протоколу ОВК про передачу ДВК бюлетенів або акту про розходження підрахованої кількості виборчих бюлетенів з кількістю, зазначеною у витягу із протоколу ОВК). (ч. 10 ст. 73), або акту про пошкодження стрічки, якою опечатано сейф (ч. 5 ст. 75).
- b. Секретар ДВК **заносить оголошену кількість бюлетенів** до пункту 1 **протоколу ДВК про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці**. За наявності такі акти обов'язково долучаються до протоколу ДВК про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.

ВАЖЛИВО !

У разі виявлення пошкодження стрічки, якою було опечатано сейф, або невідповідності підписів чи печатки на ній ДВК негайно повідомляє про це органи Національної поліції та ОВК.

Після чого члени ДВК перераховують виборчі бюлетені, про що складається АКТ, який підписується всіма присутніми при цьому на засіданні ДВК та скріплюється печаткою.

Кількість виборчих бюлетенів, зазначена у вказаному акті, вважається кількістю бюлетенів, отриманих ДВК (ч. 5 ст. 75).

II.

оглядаються виборчі скриньки (ч. 10 ст. 75);

- a. Голова ДВК надає для огляду членам ДВК присутнім кандидатам на пост Президента України, їх довіреним особам, офіційним спостерігачам, представникам ЗМІ, **по черзі всі наявні на ВД виборчі скриньки**.
- b. Після огляду кожної скриньки вона **пломбується або опечатується печаткою** ДВК.
- c. Після пломбування (опечатування) у виборчу скриньку опускається **КОНТРОЛЬНИЙ ЛИСТ**, у якому зазначаються номер ТВО, номер ВД, час його вкидання у виборчу скриньку, підписи голови, заступника голови, секретаря та інших членів ДВК, кандидатів на пост Президента України, їх довірених осіб, офіційних спостерігачів, які присутні при цьому ставиться печатка комісії. Дана процедура повторюється щодо кожної **виборчої скриньки**.
- d. **Малі (переносні) виборчі скриньки** розміщуються у приміщенні для голосування **отворами для бюлетенів вниз** у полі зору членів комісії та інших осіб, присутніх на виборчій дільниці під час голосування відповідно до Закону.

III.

Виборчі бюлетені передаються членам ДВК, які будуть видавати їх виборцям (ч. 11 ст. 75);

- a. Голова ДВК передає необхідну кількість виборчих бюлетенів для голосування членам ДВК, які будуть їх видавати виборцям у приміщенні для голосування та організовуватимуть голосування за місцем перебування виборців.

ВАЖЛИВО !

Кількість отриманих членами ДВК виборчих бюлетенів для організації голосування виборців за місцем перебування повинна дорівнювати кількості виборців, включених до витягу із списку виборців.

- b. Передання виборчих бюлетенів фіксується відомістю за формою, встановленою ЦВК. Зазначені члени комісії засвідчують отримання бюлетенів, проставляючи підпис у відомості, та забезпечують їх збереження і дотримання порядку їх видачі виборцям.

ВАЖЛИВО !

Жодного виборчого бюлетеня у сейфі (шафі) не може залишатися.

IV.

Аркуші списку виборців головою ДВК передаються членам ДВК, уповноваженим працювати із списком виборців (ч. 12 ст. 75);

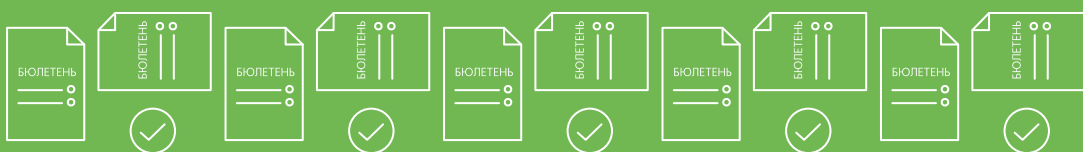
- a. Голова ДВК передає членам ДВК, уповноваженим працювати із списком виборців у день виборів, аркуші списку виборців. Відповідні члени ДВК забезпечують їх збереження і дотримання порядку їх використання.

V.

Перед початком голосування о 8:00 **ДВК інформує ОВК про** (ч. 13 ст. 75):

- a. кількість виборців, внесених до списку виборців на виборчій дільниці, на момент початку голосування;
- b. кількість виборців, внесених до витягу із списку виборців для голосування за місцем перебування.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПОРЯДОК ГОЛОСУВАННЯ

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПОРЯДОК ГОЛОСУВАННЯ

Голосування проводиться **у день виборів** та у день повторного голосування з **8 до 20 години**.

Організація проведення голосування та підтримання належного порядку у приміщенні для голосування, забезпечення таємності волевиявлення виборців під час голосування покладаються на ДВК.

→ ДОКУМЕНТИ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ

Для отримання виборчого бюлетеня з виборів Президента України для голосування **надajte** члену ДВК **один із зазначених нижче документів**, який підтверджує громадянство України **на звичайній та спеціальній виборчій дільниці**:

1. паспорт громадянина України у вигляді

або

паспортної книжечки

картки;

2. військовий квиток (виключно для військовослужбовців строкової служби);

3. тимчасове посвідчення громадянина України

на спеціальній виборчій дільниці, утвореній у відповідній установі виконання покарань або слідчому ізоляторі:

картку (довідку) установи виконання покарань або слідчого ізолятора для осіб, які перебувають в установах виконання покарань або слідчих ізоляторах.

ПОІМЕННА КАРТКА	
Місце для фотокартки 3x4 см	(прізвище)
	(ім'я, по батькові)
	(рік народження)
М.П.	ВІДДІЛЕННЯ № ___
Статті: 115, ч. 2 КК України	
Строк: 15 років позбавлення волі	
Початок строку: 24.10.2002	
Кінець строку: 24.10.2017	

Картка (довідка) повинна містити:

1. прізвище, ім'я, по батькові;
2. число, місяць, рік народження,
3. громадянство,
4. фотокартку особи,
5. підпис керівника та печатку установи.

на закордонній виборчій дільниці, а також на спеціальній виборчій дільниці, утвореній на судні, що перебувають у день виборів у плаванні під Державним Прапором України, та на полярній станції України

1. паспорт громадянина України для виїзду за кордон;

2. дипломатичний паспорт;

3. службовий паспорт.

ПОРЯДОК ВИДАЧІ ВИБОРЧОГО БЮЛЕТЕНЯ ВИБОРЦЮ

Під час проведення голосування можливість проголосувати виборцю **надають 2 члени ДВК**, один з яких перевіряє документ виборця та наявність виборця у списку виборців, а другий - видає бюлетень в такій послідовності:

Виборець має пред'явити один з документів, зазначених у ч. 2 ст. 2 Закону

Член ДВК, який працює зі списком виборців, перевіряє наявність виборця у списку та надає виборцю список для підпису.

Виборець має розписатись у списку виборців.

Член ДВК, який видає виборчий бюлетень, у позначеному місці на контрольному талоні бюлетеня вписує своє прізвище та ініціали, розписується і проставляє номер, за яким виборця внесено до списку виборців.

Виборець має розписатись на визначеному місці на контрольному талоні виборчого бюлетеня.

Член ДВК, який працює із бюлетенями, має відокремити від виборчого бюлетеня контрольний талон та видати виборцю виборчий бюлетень для голосування.

Член ДВК, який працює із бюлетенями, має зберігати контрольний талон виборчого бюлетеня.

ВАЖЛИВО !

Крім внесення передбачених Законом відомостей до контрольного талону членам ДВК **забороняється** робити будь-які інші позначки на виборчих бюлетенях.

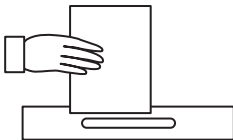
ГОЛОСУВАННЯ ВИБОРЦЯ

Після отримання виборчого бюлетеня, виборець має заповнити його особисто в кабіні (кімнаті) для таємного голосування (ч. 4 ст. 76). Виборець може перебувати у приміщенні для голосування протягом часу, необхідного для голосування (ч. 3 ст. 76).

ВАЖЛИВО !

Виборець, який внаслідок фізичних вад не може самостійно заповнити виборчий бюлетень, має право з відома голови або іншого члена ДВК скористатися допомогою іншого виборця, **крім членів ДВК, кандидатів на пост Президента України, їх довірених осіб, офіційних спостерігачів** (ч. 4 ст. 76).

Виборець опускає заповнений виборчий бюлетень у виборчу скриньку, забезпечуючи при цьому таємницю голосування (ч. 7 ст. 76).

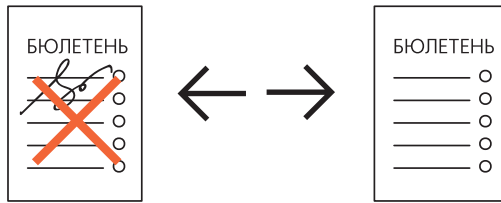
ВАЖЛИВО !

Виборець, який не може внаслідок фізичних вад самостійно опустити бюлетень до виборчої скриньки, має право з відома голови або іншого члена ДВК доручити зробити це іншій особі у своїй присутності, **крім членів ДВК, кандидатів на пост Президента України, їх довірених осіб, офіційних спостерігачів** (ч. 7 ст. 76).

ЯКЩО ВИБОРЕЦЬ ДОПУСТИВ ПОМИЛКУ, ЗАПОВНЮЮЧИ ВИБОРЧИЙ БЮЛЕТЕНЬ

Якщо виборець, заповнюючи бюлетень, допустив помилку, він має право **невідкладно звернутися з письмовою заявою до члена ДВК**, який видав йому виборчий бюлетень, з проханням **видати йому інший виборчий бюлетень** (ч. 9 ст. 76).

Член ДВК має видати **інший виборчий бюлетень** тільки в обмін на зіпсований, про що **робить відповідну позначку** в списку виборців напроти прізвища виборця і розписується.

Зіпсований виборчий бюлетень негайно **погашається** як невикористаний, про що складається **АКТ**.

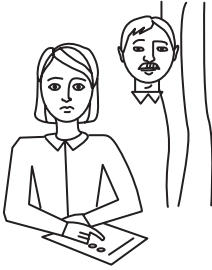

Зіпсований і погашений виборчий бюлетень при підрахунку голосів враховується як **невикористаний** і **запаковується** разом із контрольним талоном у **пакет з невикористаними виборчими бюлетенями**.

ВАЖЛИВО !

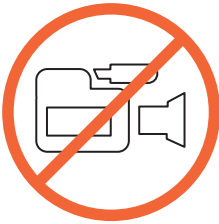
Повторна видача виборчого бюлетеня замість невірно заповненого **не допускається**.

Під час заповнення виборчого бюлетеня забороняється:

присутність інших осіб в кабінці (кімнаті) для голосування,

здійснення фотофіксації у будь-який спосіб,

здійснення відеофіксації у будь-який спосіб,

передавання виборчого бюлетеня іншим особам,

отримання виборчого бюлетеня від інших осіб окрім уповноваженого члена ДВК, який видає бюлетені,

заохочення або змушування шляхом підкупу, погроз або іншим способом виборців до передачі бюлетеня іншим особам.

ПОШКОДЖЕННЯ ВИБОРЧОЇ СКРИНЬКИ ПІД ЧАС ГОЛОСУВАННЯ

У разі пошкодження виборчої скриньки під час голосування виборча скринька опечатується **головою і не менш як 3 членами** ДВК, які є представниками **різних** кандидатів на пост Президента України, у спосіб, що унеможливилює вкидання виборчих бюлетенів.

Ця виборча скринька **зберігається в приміщенні для голосування** в полі зору членів ДВК та інших осіб, присутніх на виборчій дільниці під час голосування відповідно до вимог Закону, і **не використовується** до закінчення голосування (ч. 8 ст. 76).

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПОРЯДОК ГОЛОСУВАННЯ ЗА МІСЦЕМ ПЕРЕБУВАННЯ

Голосування виборців за місцем їх перебування організують не менш як 3 члени ДВК, визначені рішенням виборчої комісії (ч. 9 ст. 77).

Голосування виборців за місцем перебування організується з таким розрахунком, щоб члени ДВК, які організують таке голосування, **повернулися** у приміщення для голосування **не пізніше як за годину**, до закінчення голосування, **тобто не пізніше 19:00**. (ч. 10 ст. 77).

Дії голови ДВК під час організації голосування за місцем перебування:

1. Голова ДВК оголошує про те, що члени ДВК відбувають для організації голосування виборців за місцем перебування (ч. 11 ст. 77).
2. Голова ДВК видає визначеним членам ДВК витяг із списку виборців.
3. Голова ДВК видає визначеним членам ДВК опломбовану або опечатану переносну виборчу скриньку, в яку при цьому опускає контрольний лист (ще один окрім опущеного перед початком голосування) (ч. 11 ст. 77).

ВАЖЛИВО !

У **контрольному листі** зазначаються номер виборчої скриньки, **час виходу** (година та хвилини) членів ДВК для проведення голосування виборців за місцем перебування, **кількість отриманих ними виборчих бюлетенів**, прізвища членів ДВК, яким видані виборчі бюлетені. Контрольний лист підписується присутніми членами виборчої комісії, підписи яких скріплюються печаткою ДВК, та, за бажанням, кандидатами на пост Президента України, їх довіреними особами, офіційними спостерігачами (ч. 11 ст. 77).

Під час проведення голосування виборців за місцем перебування окрім членів ДВК **мають право бути присутні** (ч. 12 ст. 77):

- кандидати на пост Президента України,
- довірені особи кандидатів на пост Президента України,
- офіційні спостерігачі.

Виборець чи члени його сім'ї **не можуть відмовити у присутності** при проведенні голосування членів комісії, які проводять голосування, а також офіційних спостерігачів, кандидатів на пост Президента України та їх довірених осіб.

У разі відмови допустити зазначених осіб у приміщення, де перебуває виборець, **йому відмовляється у проведенні голосування** за місцем його перебування (ч. 13 ст. 77).

ВАЖЛИВО !

Під час підготовки Витягу зі списку виборців члени ДВК вносять виборців до Витягу під тим самим порядковим номером, що зазначений в уточненому списку виборців.

ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ГОЛОСУВАННЯ ЗА МІСЦЕМ ПЕРЕБУВАННЯ (ч. 14 ст. 77):

Виборець має пред'явити один з документів, зазначених у ч. 2 ст. 2 Закону.

Член ДВК перевіряє наявність виборця у витягу зі списку виборців.

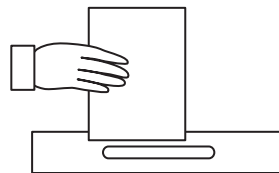
Член ДВК вписує у позначеному місці на контрольному талоні виборчого бюлетеня своє прізвище, ініціали, розписується та пропоставляє номер виборця у списку виборців.

Виборець розписується у контрольному талоні виборчого бюлетеня та у витягу зі списку виборців.

Член ДВК відокремлює контрольний талон та видає виборцю виборчий бюлетень для голосування.

Виборець особисто, в режимі таємного голосування, без присутності будь-кого, заповнює виборчий бюлетень та опускає його до виборчої скриньки.

ДІЇ ЧЛЕНІВ ДВК ПІСЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ГОЛОСУВАННЯ ЗА МІСЦЕМ ПЕРЕБУВАННЯ

Після проведення голосування виборців за місцем перебування член ДВК, який видав виборцю виборчий бюлетень, у списку виборців **напроти прізвища виборця** (ч. 16 ст. 77):

- робить позначку «голосував за місцем перебування»,
- зазначає своє прізвище,
- розписується.

Витяг із списку виборців, за яким організовувалося голосування виборців за місцем перебування, додається до списку виборців і є його **невід'ємною складовою частиною!**

До списку виборців та витягу із списку виборців додаються (ч. 17 ст. 77):

- письмові заяви виборців,
- довідки медичних установ,
- копії відповідних рішень ДВК.

ВАЖЛИВО !

У разі якщо виборець, включений до витягу із списку виборців для голосування за місцем перебування, прибув у приміщення для голосування після того, як члени ДВК вийшли для організації голосування за місцем перебування, такому виборцю не може бути видано виборчий бюлетень для голосування до повернення цих членів ДВК, які організують голосування за місцем перебування, та з'ясування питання, чи не проголосував цей виборець за місцем перебування (ч. 15 ст. 77).

Примірник № 2

Чергові вибори Президента України

(за виборчим Протоколом України)

31 березня 2019 року

(дата проведення виборів Президента України)

**УТОЧНЕНИЙ СПИСОК ВИБОРЦІВ
на звичайній виборчій дільниці № 631/089 територіального виборчого округу № 170**

М.Харків, Харківська область

(місцезнаходження дільничної виборчої комісії – село, селище, місто із зазначенням відповідно району, області, Автономної Республіки Крим)

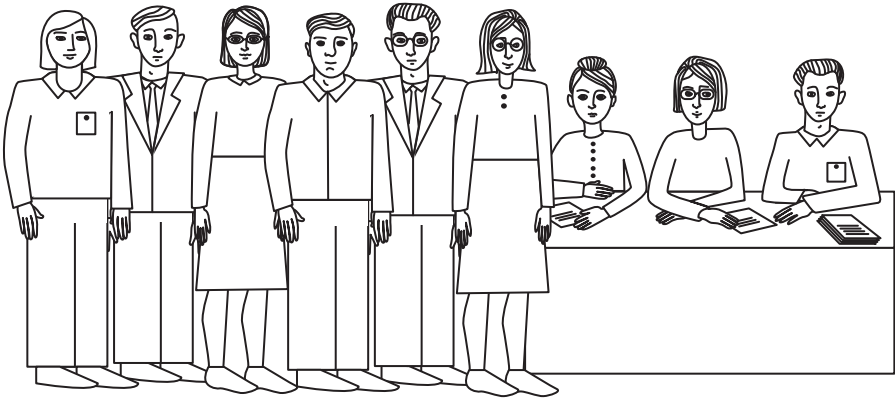
№ з/п	Прізвище, ім'я та (усі інші імена), по батькові (за наявності)	Дата народження (число, місяць, рік)	Виборча адреса (без зазначення поштової індексу і країни проживання)	Підпис виборця за отримання виборчого бюлетеня	Примітки
1	Кавалерська Віра Пауліна	25.03.1974	м. Харків, вул. Гапкентського, 1 кв.1		
2	Бабурдзюк Ірина Вікторівна	13.12.1967	м. Харків, вул. Гапкентського, 1 кв.2		
3	Бабурдзюк Олександр Васильович	23.01.1967	м. Харків, вул. Гапкентського, 1 кв.2		
4	Бабурдзюк Софія Олександрівна	02.03.1989	м. Харків, вул. Гапкентського, 1 кв.2		
5	Бабурдзюк Євген Олександрович	24.04.1992	м. Харків, вул. Гапкентського, 1 кв.2		
6	Іванов Сергій Васильович	01.03.1928	м. Харків, вул. Гапкентського, 1 кв.3	голосує за місцем перебування	голосує за місцем перебування Давиденко Л.М. <i>LDK</i>
7	Бондаренко Наталія Вікторівна	02.02.1989	м. Харків, вул. Гапкентського, 1 кв.4		
8	Бондаренко Мислав Іванович	12.11.1981	м. Харків, вул. Гапкентського, 1 кв.4		

ЗАКІНЧЕННЯ ГОЛОСУВАННЯ

19:55

За 5 хвилин до 20 години голова ДВК оголошує про закінчення голосування та зачинення виборчої дільниці о 20 годині.

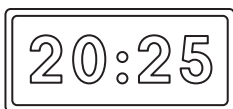

Виборці, які на 20 годину прийшли до дільниці для голосування, мають право проголосувати.

Для забезпечення реалізації цього права виборців один із членів ДВК о 20 годині за дорученням голови ДВК підходить до входу в приміщення для голосування та запрошує всіх виборців, які ще не проголосували, зайти у приміщення для голосування та зачиняє двері.

Після виходу з приміщення для голосування останнього виборця приміщення зачиняється і в ньому залишаються тільки члени ДВК та особи, які згідно із Законом мають право бути присутніми на засіданні виборчої комісії (ч. 10 ст. 76).

Невідкладно після закінчення голосування, але **не пізніше 20 години 30 хвилин**, ДВК передає до ОВК попередні відомості (ч. 12 ст. 76):

1.

про кількість виборців, внесених до списку виборців на виборчій дільниці на момент закінчення голосування,

2.

кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені на виборчій дільниці на момент закінчення голосування.

ТЕСТИ ДО РОЗДІЛУ

Перевірте себе, обравши одну правильну відповідь:

1. Які документи є підставою для видачі бюлетеня на звичайній виборчій дільниці:

- а) паспорт громадянина України;
- б) паспорт громадянина України, тимчасове посвідчення громадянина та посвідка на проживання;
- в) паспорт громадянина України, військовий квиток, тимчасове посвідчення громадянина України.

2. Скільки членів ДВК надають можливість виборцю проголосувати в приміщенні для голосування:

- а) два – один перевіряє наявність виборця у списку виборців, другий – видає виборчий бюлетень;
- б) один – перевіряє наявність виборця у списку виборців та видає виборчий бюлетень;
- в) три – один перевіряє документи виборця, другий - перевіряє наявність виборця у списку виборців, третій – видає виборчий бюлетень.

3. Якщо виборець, заповнюючи виборчий бюлетень, допустив помилку, чи має він право звернутися до члена ДВК з проханням видати йому інший виборчий бюлетень:

- а) так;
- б) ні.

4. У разі пошкодження виборчої скриньки під час голосування виборча скринька опечатується:

- а) головою, заступником голови та секретарем ДВК;
- б) головою і не менш як 2 членами ДВК, які є представниками різних кандидатів на пост Президента України;
- в) головою і не менш як 3 членами ДВК, які є представниками різних кандидатів на пост Президента України.

5. Коли голова ДВК оголошує про закінчення голосування та зачинення виборчої дільниці:

- а) за 5 хвилин до 20 години;
- б) за 30 хвилин до 20 години.

ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ

ПІДСУМКОВЕ ЗАСІДАННЯ ДВК

Відразу після закінчення голосування починається **засідання** ДВК.

Підрахунок голосів виборців на ВД здійснюється **відкрито і гласно** членами ДВК на її засіданні, яке проводиться у тому ж приміщенні, де відбувалося голосування (ч. 2 ст. 78).

ПІД ЧАС ПІДСУМКОВОГО ЗАСІДАННЯ ВЕДЕТЬСЯ 2 ПРОТОКОЛИ

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ ДВК

(ведеться одним із членів ДВК)

ПРОТОКОЛ ПРО ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ на ВД

(складається секретарем ДВК)

На час проведення підсумкового засідання ДВК протокольним рішенням доручає ведення протоколу засідання виборчої комісії заступнику голови або іншому члену ДВК. **Секретар ДВК** на цьому засіданні вносить відомості до **протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД**.

Засідання проводиться **без перерви і закінчується після складення та підписання протоколу про підрахунок голосів виборців** на виборчій дільниці (ч. 2 ст. 78).

У разі необхідності на початку засідання ДВК розглядає питання, передбачені ч. 8 ст. 28 (ч. 3 ст. 78).

ПРОТОКОЛ ПРО ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ на ВД

Протокол про підрахунок голосів виборців на ВД складається ДВК у кількості примірників, яка **на чотири більша, ніж кількість осіб, які входять до складу ДВК** (ч. 3 ст. 79).

Примірники протоколу нумеруються і мають однакову юридичну силу.

Забороняється заповнення протоколу про підрахунок голосів виборців олівцем або внесення до нього змін без відповідного рішення ДВК (ч. 5 ст. 79).

Кожен примірник протоколу підписується головою, заступником голови, секретарем та іншими членами ДВК, які присутні на засіданні виборчої комісії.

Непідписання або відмова у підписанні протоколу окремими членами ДВК не має правових наслідків для дійсності протоколу.

У разі відсутності підпису члена ДВК у протоколі про підрахунок голосів виборців навпроти його прізвища зазначається причина відсутності підпису (ч. 4 ст. 79).

Підписується та засвідчується печаткою ДВК лише після його остаточного заповнення із зазначенням дати і часу (година і хвилини) його підписання (ч. 4 ст. 79).

ВАЖЛИВО !

У разі своєї незгоди із результатами підрахунку голосів, зафіксованими у протоколі, член комісії підписує протокол із приміткою **«3 окремою думкою»**. Письмовий виклад окремої думки додається до протоколу про підрахунок голосів виборців (ч. 4 ст. 79).

ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ на ВД (дії до відкриття виборчих скриньок)

1.1

ДВК встановлює кількість виборців на виборчій дільниці **на підставі списку виборців.**

Ця кількість оголошується і заноситься секретарем ДВК до п. 2 протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.

1.2

ДВК встановлює кількість виборців на виборчій дільниці, які були включені до витягу із списку виборців для голосування за місцем перебування, **на підставі порівняння списку виборців та витягу зі списку виборців.**

Ця кількість оголошується і заноситься секретарем ДВК до п. 3 протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.

ВАЖЛИВО !

Список виборців на виборчій дільниці у разі внесення до нього доповнень підписується головою та секретарем ДВК і скріплюється печаткою комісії (ч. 5 ст. 78).

1.3

ДВК **підраховує невикористані виборчі бюлетені**, та встановлює їх кількість як суму: - бюлетенів, що залишились невикористаними після закінчення голосування та були погашені; зіпсованих бюлетенів, при заповненні яких виборець припустився помилки (за наявності); - бюлетенів, до яких внесено зміни без рішення ЦВК чи не відповідно до такого рішення (за наявності).

Ця кількість оголошується і заноситься секретарем ДВК до п. 4 протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.

1.4

ДВК **погашає невикористані виборчі бюлетені**, шляхом відокремлення правого нижнього кута бюлетеня.

Погашені невикористані виборчі бюлетені, разом із бюлетенями зіпсованими виборцями, паковуються (ч. 7 ст. 78). На пакеті робиться напис **«Невикористані виборчі бюлетені»** та зазначаються:

1. номер ТВО,
2. номер ВД,
3. кількість заповнених виборчих бюлетенів,
4. дата і час пакування,
5. підписи присутніх членів ДВК,
6. печатка комісії.

2.1

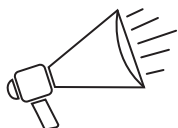
ДВК підраховує кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені для голосування у приміщенні для голосування, **за підписами виборців у списку виборців.**

Ця кількість оголошується і заноситься секретарем ДВК до п. 5 протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.

2.2

ДВК підраховує кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені для голосування за місцем перебування, **за підписами у витягу із списку виборців та відмітками «голосував за місцем перебування»** у списку виборців.

Ця кількість оголошується і заноситься секретарем ДВК до п. 6 протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.

2.3

ДВК підраховує кількість контрольних талонів виборчих бюлетенів з підписами виборців та членів ДВК, які їх видавали.

Ця кількість оголошується і у разі її відповідності сумі кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені для голосування у приміщенні для голосування та кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені для голосування за місцем перебування, заноситься секретарем ДВК до п. 7 протоколу про підрахунок голосів виборців.

ВАЖЛИВО !

У разі невідповідності кількості контрольних талонів, кількості підписів виборців у списку виборців, які отримали виборчі бюлетені:

1. складається АКТ із зазначенням встановленої рішенням ДВК причини такої невідповідності.
2. АКТ підписується присутніми членами ДВК та присутніми кандидатами, їх довіреними особами, офіційними спостерігачами (за їх бажанням). Підписи скріплюються печаткою комісії.
3. Після цього комісія приймає рішення щодо встановлення загальної кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені.
4. Ця кількість оголошується і заноситься до п. 7 протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці. (ч. 11 ст. 78).

До окремого пакету запаковуються (ч. 12 ст. 78):

- список виборців,
- витяг із списку виборців,
- заяви, на підставі яких складався витяг із списку виборців,
- рішення суду про внесення змін до списку виборців,
- повідомлення органу ведення ДРВ.

На пакеті робиться напис **«Список виборців»** та зазначаються

1. номер ТВО,
2. номер ВД,
3. дата і час пакування,
4. підписи присутніх членів ДВК,
5. печатка комісії.

ВАЖЛИВО !

У разі невідповідності кількості контрольних талонів, кількості підписів виборців у списку виборців, які отримали виборчі бюлетені,

1. складається АКТ із зазначенням встановленої рішенням ДВК причини такої невідповідності.
2. АКТ підписується присутніми членами ДВК та присутніми кандидатами на пост Президента України, їх довіреними особами, офіційними спостерігачами (за їх бажанням). Підписи скріплюються печаткою комісії.
3. Після цього комісія приймає рішення щодо встановлення загальної кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені.
4. Ця кількість оголошується і заноситься до п. 7 протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці. (ч. 11 ст. 78).

Контрольні талони виборчих бюлетенів запаковуються. На пакеті робиться напис «Контрольні талони» та зазначаються:

1. номер ТВО,
2. номер ВД,
3. кількість запакованих контрольних талонів,
4. дата і час пакування,
5. підписи присутніх членів ДВК,
6. печатка.

ВАЖЛИВО !

У разі невідповідності суми кількості невикористаних виборчих бюлетенів і кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені, кількості виборчих бюлетенів, отриманих ДВК,

1. складається АКТ із зазначенням встановленої рішенням ДВК причини такого розходження.
2. АКТ підписується присутніми членами ДВК та присутніми кандидатами на пост Президента України, їх довіреними особами, офіційними спостерігачами (за їх бажанням). Підписи скріплюються печаткою комісії (ч. 14 ст. 78).

3.1

ДВК перевіряє, чи дорівнює сума кількості невикористаних виборчих бюлетенів і кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені, кількості виборчих бюлетенів, отриманих ДВК.

ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ на ВД (дії під час та після відкриття виборчих скриньок)

4.1

ДВК **перевіряє** цілісність пломб або печаток на виборчих скриньках.

4.2

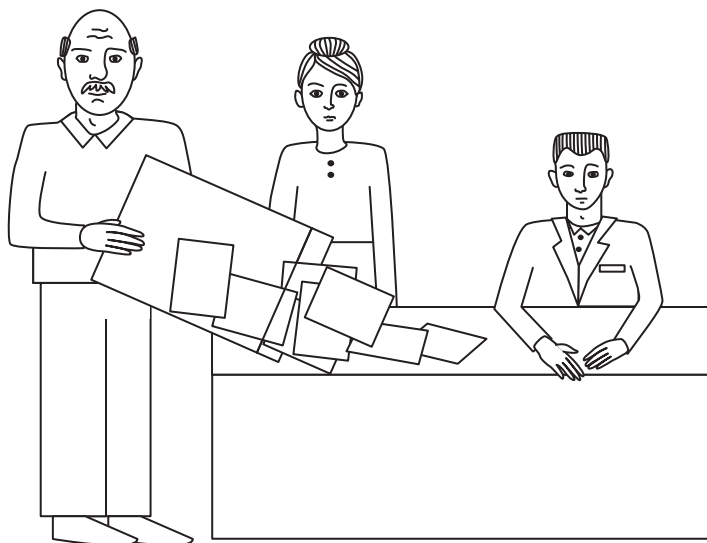
ДВК **почергово** відкриває всі виборчі скриньки.

- **Спочатку** відкриваються переносні виборчі скриньки.
- **Потім** відкриваються стаціонарні виборчі скриньки.
- **Останніми** відкриваються, у разі їх наявності, виборчі скриньки з пошкодженими печатками або пломбами, а також іншими пошкодженнями, виявленими під час голосування.

ВАЖЛИВО !

У разі виявлення на виборчих скриньках пошкоджень пломб або печаток чи інших пошкоджень, які порушують цілісність виборчої скриньки (ч. 16 ст. 78),

1. складається АКТ із зазначенням характеру виявлених пошкоджень.
2. АКТ підписується присутніми членами ДВК та присутніми кандидатами, їх довіреними особами, офіційними спостерігачами (за їх бажанням). Підписи скріплюються печаткою комісії.

4.2.1

- При відкритті **непошкодженої** виборчої скриньки її **вміст висипається** на стіл, за яким розміщуються члени ДВК, при цьому перевіряється наявність у скриньці контрольного листа.
- Для непошкодженої переносної виборчої скриньки – **2-ох контрольних листів**.

4.2.2

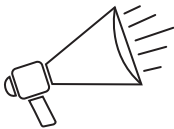
- При відкритті **пошкодженої** виборчої скриньки виборчі бюлетені виймаються по одному без їх перемішування.
- При цьому ДВК **підраховує** кількість виборчих бюлетенів, що знаходяться у цій скриньці, та перевіряє наявність у цій скриньці контрольного листа (для переносної - **2-ох контрольних листів**), який слід вийняти останнім (ч. 19 ст. 78).

4.2.3

- ДВК **підраховує** кількість виборчих бюлетенів, які не підлягають врахуванню (за наявності таких)*.

*Бюлетені зі скриньок не підлягають врахуванню при встановленні загальної кількості виборців, які взяли участь у голосуванні, та при підрахунку голосів виборців у таких випадках:

1. У разі відсутності у виборчій скриньці контрольного листа – ДВК складає у порядку, встановленому ст. 78, АКТ про відсутність у скриньці контрольного листа, в якому зазначає кількість бюлетенів у цій скриньці (ч. 20 ст. 78).
2. При відкритті переносної скриньки у ній виявиться більше бюлетенів, ніж зазначено в контрольному листі з цієї скриньки, – ДВК складає АКТ про таку невідповідність, в якому зазначає кількість бюлетенів у цій скриньці (ч. 21 ст. 78).
3. У разі виникнення сумнівів щодо достовірності контрольного листа та в інших сумнівних випадках – за рішенням ДВК про визнання бюлетенів у скриньці, такими, що не підлягають урахуванню (ч. 22 ст. 78).

Кількість бюлетенів, що не підлягають врахуванню, оголошується і заноситься секретарем ДВК до п. 8 протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.

Виборчі бюлетені, що не підлягають врахуванню, при встановленні загальної кількості виборців, які взяли участь у голосуванні, та при підрахунку голосів виборців, **запаковуються**. На пакеті робиться напис **“Виборчі бюлетені, що не підлягають врахуванню”** та зазначаються:

1. номер ТВО,
2. номер ВД,
3. кількість заповнених контрольних талонів,
4. дата і час пакування,
5. підписи присутніх членів ДВК,
6. печатка.

4.3

ДВК **підраховує загальну** кількість виборчих бюлетенів, **за винятком бюлетенів**, які не підлягають врахуванню.

Встановлена у підсумку підрахунку кількість є кількістю виборців, які взяли участь у голосуванні. Кількість оголошується і заноситься секретарем комісії до п. 9 протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.

ВАЖЛИВО !

При підрахунку виборчих бюлетенів **ОДИН** визначений виборчою комісією член ДВК **рачує виборчі бюлетені вголос**.

Під час відкриття виборчих скриньок та підрахунку загальної кількості виборчих бюлетенів, члени ДВК можуть натрапити на **предмети**.

Усі предмети, що не є виборчими бюлетенями встановленої форми, складаються окремо і **не підраховуються**.

У разі виникнення сумнівів, **чи є предмет виборчим бюлетенем**, ДВК **вирішує це питання шляхом голосування**.

При цьому кожен член ДВК **має право особисто оглянути** предмет. На час його огляду підрахунок виборчих бюлетенів **припиняється**. До предметів відносять і **контрольні листи**.

Предмети, що не є виборчими бюлетенями, **запаковуються** в окремий пакет. На пакеті робиться напис **«Предмети»**, зазначаються:

1. номер ТВО,
2. номер ВД,
3. дата і час пакування,
4. підписи присутніх членів ДВК,
5. печатка комісії.

5.1

ДВК **розкладає** бюлетені на місця, позначені окремими **табличками**, що містять **з обох боків прізвища й ініціали кандидатів на пост Президента України**, а також на місце, позначене табличкою з написом **«недійсні»**.

При розкладанні виборчих бюлетенів **ОДИН** визначений виборчою комісією **член ДВК показує кожний виборчий бюлетень** усім членам комісії, **виголошуючи** результат волевиявлення виборця.

У разі виникнення **сумнівів** щодо змісту виборчого бюлетеня виборча комісія вирішує питання **шляхом голосування**.

При цьому **кожен член ДВК має право оглянути особисто виборчий бюлетень**.

На час огляду виборчого бюлетеня робота з іншими виборчими бюлетенями припиняється.

5.2

ДВК **підраховує** окремо недійсні* виборчі бюлетені.

Кількість недійсних виборчих бюлетенів оголошується і заноситься секретарем ДВК до п. 10 протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.

* Недійсними вважаються виборчі бюлетені:

1. на яких відсутня печатка цієї ДВК;
2. якщо зазначені на виборчому бюлетені номери територіального округу або виборчої дільниці не відповідають номерам територіального округу чи виборчої дільниці, на якій проводиться підрахунок голосів;
3. якщо до виборчого бюлетеню шляхом використання штампа «Вибув» внесено зміни без рішення ЦВК про скасування реєстрації кандидата на пост Президента України чи внесені зміни не відповідають рішенню ЦВК;
4. якщо у виборчому бюлетені зроблено більш як одну позначку проти прізвищ кандидатів на поста Президента України;
5. якщо не поставлено жодної позначки;
6. якщо не відірвано контрольні талони;
7. якщо неможливо з інших причин встановити зміст волевиявлення виборця.

У разі виникнення **сумнівів** щодо **дійсності** виборчого бюлетеня питання вирішується ДВК **шляхом голосування**.

При цьому кожен **член ДВК** має **право особисто оглянути виборчий бюлетень**. **На час огляду** виборчого бюлетеня **підррахунок інших виборчих бюлетенів припиняється**.

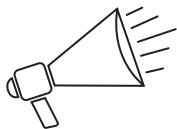

Недійсні виборчі бюлетені **запаковуються**. На пакеті робиться напис **«Недійсні виборчі бюлетені»** та зазначаються:

1. номер ТВО,
2. номер ВД ,
3. кількість запакованих виборчих бюлетенів,
4. дата і час пакування,
5. підписи присутніх членів ДВК,
6. печатка комісії.

6.1

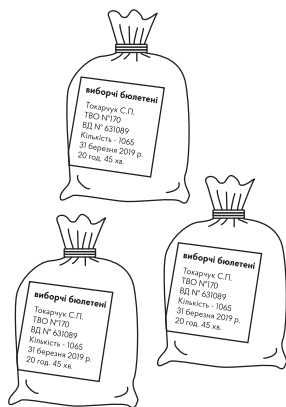
ДВК **підраховує** кількість голосів виборців, поданих за кожного кандидата на пост Президента України.

Результати підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці оголошуються і заносяться секретарем ДВК до п. 11 протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.

ВАЖЛИВО !

Під час підрахунку голосів кожен член комісії має право перевірити або перерахувати відповідні виборчі бюлетені (ч. 29 ст. 78).

Виборчі бюлетені з голосами виборців, поданими за кожного кандидата на пост Президента України, **запаковуються окремо**. На пакетах зазначаються:

1. відповідно **прізвище та ініціали кандидата**,
2. номер ТВО,
3. номер ВД,
4. кількість запакованих виборчих бюлетенів,
5. дата і час пакування,
6. підписи присутніх членів ДВК,
7. печатка ДВК.

ВАЖЛИВО !

ДВК **зобов'язана** при підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці перевірити, чи дорівнює кількість виборців, які взяли участь у голосуванні на виборчій дільниці, сумі кількості недійсних виборчих бюлетенів на виборчій дільниці та кількості виборчих бюлетенів, голоси в яких подані за кожного кандидата (ч. 30 ст. 78).

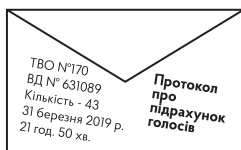

У разі невідповідності цих даних ДВК

1. складає АКТ із зазначенням встановленої рішенням ДВК причини такого розходження.
2. АКТ підписується присутніми членами ДВК та присутніми кандидатами, їх довіреними особами, офіційними спостерігачами (за їх бажанням). Підписи скріплюються печаткою комісії.

6.2

Кожен примірник протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці підписується головою, заступником голови, секретарем та іншими членами ДВК. У разі незгоди із результатами підрахунку голосів, зафіксованими у протоколі комісії, член комісії підписує протокол із приміткою «З окремою думкою», яка у письмовому вигляді долучається до протоколу.

Перший і другий примірники протоколу про підрахунок голосів виборців, а за наявності - і відповідні примірники протоколу з поміткою **«Уточнений»** запаковуються. На пакеті робиться напис **«Протокол про підрахунок голосів»**, зазначаються:

1. номер ТВО,
2. номер ВД,
3. дата і час пакування,
4. підписи присутніх членів ДВК,
5. печатка комісії.

ВАЖЛИВО !

Перший і другий примірники протоколу ДВК про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці запаковуються та передаються в ОВК.

Третій примірник протоколу ДВК про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці зберігається у **секретаря** ДВК.

Четвертий примірник – ДВК невідкладно вивішує для загального ознайомлення в приміщенні ДВК.

Всі інші по одному примірнику протоколу видаються членам ДВК.

6.3

Кандидатам на пост Президента України, їх довіреним особам, офіційним спостерігачам, які були присутні при підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці, на їх прохання невідкладно видаються копії протокол про підрахунок голосів виборців на ВД.

ВАЖЛИВО !

Копії протоколу про підрахунок голосів виборців зазначеним особам видаються за підписом голови та секретаря ДВК, а також скріплюються печаткою комісії (ч. 8 ст. 79).

Кожний кандидат та кожний офіційний спостерігач може отримати лише **ОДНУ** копію протоколу про підрахунок голосів виборців.

Про видачу копій протоколу про підрахунок голосів виборців складається **АКТ** (Додаток 5 до П. ЦВК № 218). В акті **зазначаються**:

1. перелік осіб, які одержали копії протоколу,
2. номер примірника,
3. дата та час одержання копії,
4. проставляються підписи цих осіб.

Акт **підписується** головою та секретарем ДВК і скріплюється печаткою.

ВАЖЛИВО !

Акт **запаковується** у пакет **разом** з першим і другим примірниками протоколу ДВК про підрахунок голосів виборців (ч. 9 ст. 79).

ВИЗНАННЯ ДВК ГОЛОСУВАННЯ на ВД НЕДІЙСИМ

ДВК може визнати голосування на ВД **недійсним** у разі встановлення нею порушень вимог Закону, внаслідок яких неможливо достовірно встановити результати волевиявлення виборців (ч. 1 ст. 80):

ПІДСТАВИ ВИЗНАННЯ ГОЛОСУВАННЯ НЕДІЙСИМ	КІЛЬКІСТЬ ВИПАДКІВ
<p>випадки незаконного голосування:</p> <ul style="list-style-type: none"> • вкидання виборчого бюлетеня до виборчої скриньки за виборця іншою особою, крім випадків, передбачених ч. 7 ст. 76 Закону; • голосування особами, які не мають права голосу; • голосування особами, які не включені до списку виборців на виборчій дільниці або включені до нього безпідставно; • голосування особою більше ніж один раз. 	<p>більше 5 % кількості виборців, які взяли участь у голосуванні на виборчій дільниці (п. 1 ч. 1 ст. 80)</p>
<p>виявлення у виборчих скриньках більшої кількості бюлетенів ніж кількість виборців, які взяли участь у голосуванні на дільниці</p>	<p>більше ніж на 10 % кількості виборців, які взяли участь у голосуванні на виборчій дільниці (п. 2 ч. 1 ст. 80)</p>
<p>знищення або пошкодження виборчої скриньки (скриньок), що унеможливорює встановлення змісту бюлетенів</p>	<p>кількість бюлетенів перевищує 5 % від кількості виборців, які взяли участь у голосуванні на дільниці (п. 3 ч. 1 ст. 80).</p>

ВАЖЛИВО !

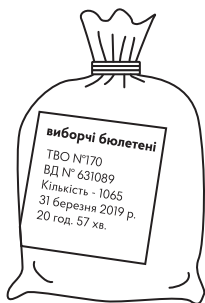
ДВК складає відповідний АКТ, який підписують **усі присутні члени** ДВК та скріплюють печаткою. Такий акт (акти) є **підставою** для розгляду питання про визнання голосування недійсним (ч. 2 ст. 80).

У разі прийняття рішення про визнання голосування на виборчій дільниці недейсним, протокол ДВК про підрахунок голосів виборців повинен містити **лише такі відомості**:

1. кількість виборчих бюлетенів, одержаних ДВК;
2. кількість виборців, внесених до списку виборців на виборчій дільниці (на момент закінчення голосування);
3. кількість виборців, внесених на виборчій дільниці до витягу із списку виборців для голосування за місцем перебування;
4. кількість невикористаних виборчих бюлетенів;
5. кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені у приміщенні для голосування;
6. кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені за місцем перебування;
7. загальна кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені;
8. кількість виборчих бюлетенів, що не підлягають врахуванню;
9. кількість виборців, які взяли участь у голосуванні на виборчій дільниці;
10. кількість виборчих бюлетенів, визнаних недейсними;

На місці інших відомостей ставиться **прочерк**. Протоколи складають у порядку, встановленому ст. 79 Закону (ч. 3 ст. 80).

Виборчі бюлетені **запаковуються**. На пакеті робиться напис «**Виборчі бюлетені**». На пакеті зазначаються (ч. 4 ст. 80):

1. номер ТВО,
2. номер ВД,
3. кількість запакованих бюлетенів,
4. дата і час пакування,
5. підписи присутніх членів ДВК,
6. печатка комісії.

Рішення ДВК про визнання голосування недійсним та **акт**, на підставі якого прийнято це рішення, **додають** до протоколів про підрахунок голосів (ч. 5 ст. 80).

ТЕСТИ ДО РОЗДІЛУ

Перевірте себе, обравши одну правильну відповідь:

1. Як враховуються виборчі бюлетені, якщо при відкритті переносної скриньки у ній виявиться більше бюлетенів, ніж зазначено в контрольному листі з цієї скриньки:

- а) враховуються як недійсні;
- б) враховуються як дійсні;
- в) враховуються як такі, що не підлягають врахуванню.

2. Контрольні листи запаковуються в окремий пакет разом з:

- а) невикористаними виборчими бюлетенями;
- б) предметами;
- в) протоколами про підрахунок голосів виборців.

3. Якщо виборець, заповнюючи бюлетень, допустив помилку, чи має він право звернутися до члена ДВК з проханням видати йому інший виборчий бюлетень:

- а) так;
- б) ні.

4. У разі пошкодження виборчої скриньки під час голосування виборча скринька опечатується:

- а) головою, заступником голови та секретарем ДВК;
- б) головою і не менш як 2 членами ДВК, які є представниками різних кандидатів на пост Президента України;
- в) головою і не менш як 3 членами ДВК, які є представниками різних кандидатів на пост Президента України.

5. Який з перелічених виборчих бюлетенів є недійсним:

- а) якщо у виборчому бюлетені зроблено більш як одну позначку проти прізвищ кандидатів на пост Президента України;
- б) якщо виборчий бюлетень заповнений червоною ручкою;
- в) якщо у виборчому бюлетені стоїть позначка «-» в квадраті навпроти прізвища кандидата на пост Президента України.

ТРАНСПОРТУВАННЯ І ПЕРЕДАЧА ДОКУМЕНТІВ ДО ОВК

ТРАНСПОРТУВАННЯ ДОКУМЕНТІВ ДО ОВК

ДВК невідкладно після закінчення засідання комісії, на якому відбувся підрахунок голосів виборців, доставляє до ОВК (ч. 10 ст. 79):

- пакет із протоколом про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці;
- ВСІ пакети із виборчими бюлетенями,
- пакет із контрольними талонами
- пакет із предметами,
- пакет із списками виборців,
- за наявності - окремі думками членів ДВК, викладені у письмовій формі, акти, заяви, скарги та рішення, прийняті ДВК.

Транспортування здійснюється щонайменше ТРЬОМА членами ДВК (ч. 1 ст. 81), а саме:

головою АБО
заступником
голови ДВК,

іншими
ДВОМА
членами
цієї комісії,

ЗА БАЖАННЯМ - іншими
членами ДВК, кандидатами
на пост Президента України,
довіреними особами,
офіційними спостерігачами.

ВАЖЛИВО !

Транспортування обов'язково здійснюється **під охороною у супроводі поліцейських**, а в разі необхідності, за зверненням ЦВК, - співробітників Служби безпеки України (ч. 1 ст. 81).

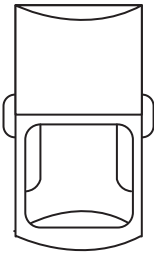
Супроводження таких документів іншими особами **забороняється**.

Під час транспортування документів **забороняється** розпечатувати пакети з виборчими бюлетенями та іншою документацією.

ВАЖЛИВО !

Секретар ДВК, інші члени комісії, які не супроводжують транспортування виборчих документів до ОВК, залишаються у приміщенні ДВК до отримання повідомлення про прийняття ОВК протоколів про підрахунок голосів на ВД (ч. 1 ст. 81).

Під час транспортування виборчої документації у сейфи (металевій шафі) в приміщенні ДВК зберігаються:

- печатка ДВК,
- бланки протоколів ДВК про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці (якщо вони не були використані для складання протоколу з позначкою «Уточнений»).

Невикористані бланки протоколу про підрахунок голосів виборців погашаються і запаковуються лише після прийняття ОВК виборчої документації, зокрема, протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД.

Вони передаються до архівних установ разом з іншою виборчою документацією після припинення повноважень ДВК.

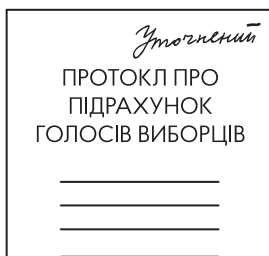
У разі якщо одночасно з виборами Президента України проводяться інші вибори, виборча документація інших виборів транспортується до відповідної виборчої комісії членами ДВК, **які не беруть участі у транспортуванні виборчої документації з виборів Президента України до ОВК.**

ПРОТОКОЛ ДВК ПРО ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ НА ВД З ПОМІТКОЮ «УТОЧНЕНИЙ»

ОВК, приймаючи виборчі документи від ДВК та у разі **виявлення** у протоколі про підрахунок голосів виборців **виправлень, помилок, неточностей**, які можна усунути **без повторного підрахунку голосів** виборців, приймає рішення зобов'язати ДВК виправити виявлені недоліки шляхом складання протоколу з поміткою

“УТОЧНЕНИЙ”.

ДВК зобов'язана у строк, визначений ОВК, розглянути питання про внесення змін до протоколу без перерахунку бюлетенів. Для цього членам ДВК, які транспортували виборчу документацію, необхідно повернутись до приміщення ДВК та разом з іншими членами ДВК скласти і підписати протокол про підрахунок голосів виборців на ВД з поміткою «Уточнений»

Протокол з поміткою «Уточнений» транспортується і передається ОВК **в порядку, встановленому статтею 81 Закону.**

Протягом часу розгляду цього питання ДВК подані до ОВК примірники протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці, виборчі бюлетені та інші виборчі документи, доставлені до ОВК, **зберігаються в приміщенні ОВК** (ч. 7 ст. 82).

ПОВТОРНИЙ ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ НА ВД

ОВК може прийняти рішення про **проведення повторного підрахунку голосів виборців** на виборчій дільниці за наявності (ч. 8 ст. 82):

1. скарг, заяв, відповідно оформлених актів,

складених кандидатами на поста Президента України, їх довіреними особами та офіційними спостерігачами, про порушення вимог Закону під час проведення голосування та (або) підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці, що ставлять під сумнів результати підрахунку голосів виборців на цій дільниці;

2. актів або письмових заяв осіб, зазначених у частині першій статті 81,

про порушення вимог Закону під час транспортування протоколів про підрахунок голосів виборців та інших документів до ОВК.

У разі наявних ознак розпечатування пакетів із запакованими документами ОВК зобов'язана прийняти рішення про повторний підрахунок голосів виборців на ВД.

Повторний підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці здійснюється **ОВК з обов'язковою участю членів ДВК**, які передають виборчу документацію, після розгляду і прийняття протоколів та інших документів від усіх ДВК.

У повторному підрахунку ОВК голосів виборців мають право брати участь усі члени цієї ДВК, і **можуть бути присутніми кандидати, їх довірені особи, офіційні спостерігачі** (ч. 11 ст. 82).

ТЕСТИ ДО РОЗДІЛУ

Перевірте себе, обравши одну правильну відповідь:

1. Коли ДВК повинна доставити документи до ОВК після підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці:

- а) невідкладно після засідання ДВК, на якому відбувався підрахунок голосів виборців;
- б) не пізніше ніж на наступний день після засідання ДВК, на якому відбувався підрахунок голосів виборців;
- в) не пізніше ніж через два дні після засідання ДВК, на якому відбувався підрахунок голосів виборців.

2. Де зберігається печатка ДВК та невикористані бланки протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці під час транспортування документації членами ДВК до ОВК:

- а) у секретаря ДВК;
- б) в сейфі (металевій шафі) в приміщенні ДВК;
- в) транспортуються разом з іншими документами до ОВК.

3. Якщо ОВК, приймаючи виборчі документи від ДВК виявляє у протоколі про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці виправлення, помилки чи неточності, які можна усунути без повторного підрахунку голосів виборців, ОВК приймає рішення:

- а) зобов'язати ДВК виправити виявлені недоліки шляхом складання протоколу з поміткою «Уточнений»;

- б) самостійно виправити виявлені недоліки шляхом складання протоколу з поміткою «Уточнений»;
- в) в такій ситуації – проводиться повторний підрахунок голосів.

4. Повторний підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці здійснюється:

- а) ОВК з обов'язковою участю всіх членів ДВК;
- б) ОВК з обов'язковою участю членів ДВК, які передають виборчу документацію;
- в) виключно ОВК.

5. Чи бере секретар ДВК участь у транспортуванні виборчої документації до ОВК:

- а) так;
- б) ні.

РОЗГЛЯД СКАРГ

РОЗГЛЯД СКАРГ

Під **скаргою** слід розуміти звернення, в якому міститься інформація щодо порушення законодавства України про вибори Президента України та вимога забезпечити реалізацію і захист виборчих прав, законних інтересів суб'єктів виборчого процесу, поновити порушені виборчі права.

→ НА ЩО МОЖНА ПОСКАРЖИТИСЬ ДО ДВК?

До ДВК оскаржуються порушення, які мали місце під час голосування, допущені довіреною особою кандидата на пост Президента України в ТВО.

Жодних інших скарг ДВК не розглядає!

→ ХТО МОЖЕ ПОСКАРЖИТИСЬ?

- кандидат на пост Президента України;
- уповноважений представник кандидата у ЦВК – від імені кандидата на пост Президента України;
- довірена особа кандидата у відповідному виборчому окрузі – від імені кандидата на пост Президента України;
- партія - суб'єкт виборчого процесу (в особі її керівника чи іншої особи, уповноваженої рішенням центрального керівного органу партії);
- офіційний спостерігач – суб'єкт виборчого процесу;
- виборець, виборчі права або охоронювані законом інтереси якого щодо участі у виборчому процесі порушено рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта оскарження.

→ ФОРМА ТА ЗМІСТ СКАРГИ

Скарга до виборчої комісії подається **у письмовій формі** (ч. 1 ст. 95).

Скарга повинна містити:

- назву виборчої комісії, до якої вона подається;
- П.І.Б. суб'єкта звернення із скаргою, його місце проживання (поштову адресу) та номер засобу зв'язку, адресу електронної пошти, якщо такі є;
- П.І.Б. (найменування) суб'єкта оскарження, його місце проживання (поштову адресу), а також номер засобу зв'язку, адресу електронної пошти, якщо такі відомі;
- суть порушеного питання із викладом обставин і зазначенням доказів, якими заявник скарги обґрунтовує свої вимоги;
- чітко сформульовані вимоги із зазначенням суті рішення, ухвалення якого вимагається від виборчої комісії;
- перелік документів і матеріалів, що додаються;
- перелік зацікавлених осіб, яких суб'єкт подання скарги вважає за потрібне залучити до розгляду скарги (у разі наявності);
- підпис заявника скарги (представника юридичної особи - заявника) із зазначенням дати підписання.

- До скарги додаються її копії, докази, зазначені у скарзі, та копії усіх документів, що приєднуються до неї, у кількості, яка дорівнює кількості суб'єктів оскарження та заінтересованих осіб, зазначених у скарзі.

→ ХТО МАЄ ПІДПISУВАТИ СКАРГУ?

Скарга підписується особою, яка її подає.

СКАРГА ВІД ІМЕНІ КАНДИДАТА НА ПОСТ ПРЕЗИДЕНТА, ЩО ПОДАЄТЬСЯ ЙОГО

уповноваженим представником у ЦВК АБО **довіреною особою у відповідному ТВО,**

має містити також П.І.Б., місце проживання або місцезнаходження (поштова адреса), вид та номер засобів зв'язку **кандидата на пост Президента України** та засвідчений відповідно до вимог законодавства **документ, що посвідчує** повноваження особи, яка її подає (ч. 3 ст. 95).

СКАРГА ВІД ІМЕНІ ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ - СУБ'ЄКТА ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ, ПІДПISУЄТЬСЯ

керівником цієї партії із засвідченням підпису печаткою партії АБО **іншою особою,**

Керівник політичної партії діє як представник відповідної політичної партії без додаткового уповноваження.

уповноваженою рішенням центрального керівного органу партії, оригінал чи належним чином засвідчена копія якого додається до скарги.

СТРОКИ ПОДАЧІ СКАРГ

Може бути подана протягом **5 днів** після дня прийняття рішення, вчинення дії чи бездіяльності*, але не пізніше ніж за 22 години дня, що передує дню виборів.

* **Бездіяльність**, що може бути оскаржена відповідно до цього Закону, вважається вчиненою в останній день строку, у який мала бути, але не була вчинена відповідна дія (ч. 2 ст. 94).

Обчислення строку оскарження починається з наступного дня після дня прийняття рішення, вчинення дії чи бездіяльності, які оскаржуються.

ВАЖЛИВО !

Строк подання скарги продовженню або поновленню не підлягає,

крім випадку повторного подання скарги після усунення її недоліків не пізніше наступного дня після дня її повернення ДВК без розгляду.

Зміна або уточнення вимог скаржника під час розгляду скарги у виборчій комісії, викликані виявленням обставин, не відомих раніше суб'єкту звернення із скаргою, не вважається новою скаргою і не підлягає встановленим обмеженням строків.

СКАРГА ЩОДО ПОРУШЕННЯ, ЯКЕ МАЛО МІСЦЕ ПІД ЧАС ГОЛОСУВАННЯ

може бути подана до відповідної ДВК не пізніше закінчення голосування.

СТРОКИ ПОДАЧІ СКАРГ

Днем подачі скарги вважається день фактичного отримання скарги суб'єктом розгляду скарги (ч. 2 ст. 96).

СКАРГА РОЗГЛЯДАЄТЬСЯ ДВК

щодо порушення, яке мало місце до дня виборів	у дводенний строк з дня її отримання, але не пізніше 24 години дня, що передує дню голосування
щодо порушень, які мали місце в день голосування	відразу після закінчення голосування

ПОРЯДОК РОЗГЛЯДУ СКАРГ

Скарги, що подаються до ДВК, приймаються та реєструються в **журналі** реєстрації документів, заяв і скарг.

Прийняти скаргу мають право (п. 5.2. П. № 350):

- голова комісії;
- заступник голови комісії;
- секретар комісії;
- інший визначений рішенням комісії член ДВК.

Після реєстрації скарги голова ДВК, а в разі його відсутності – заступник голови (п. 5.8 П. № 350) має:

- попередньо розглянути скаргу;
- вчинити резолюцію щодо її виконання.

ВАЖЛИВО !

Безпосередньо при прийнятті скарги не перевіряється дотримання вимог щодо її змісту та строків звернення, проте звертається увага на кількість сторінок скарги та їх цілісність, а також наявність додатків, зазначених у переліку додатків до скарги. Дотримання вимог щодо змісту і форми скарги перевіряється після реєстрації.

Розгляд скарги власне ДВК здійснюється з обов'язковим своєчасним повідомленням рекомендованою телеграмою, телефонограмою, факсимільним повідомленням, засобами електронної пошти **про час і місце розгляду скарги:**

1. суб'єкта звернення із скаргою,
2. суб'єкта оскарження,
3. інших заінтересованих осіб.

Неприбуття на розгляд скарги осіб, які були належним чином повідомлені про нього, не перешкоджає розгляду скарги.

Копії скарги та доданих до неї документів **надаються** суб'єкту оскарження та заінтересованим особам **заздалегідь**, а в разі неможливості - **не пізніше початку** розгляду скарги.

Суб'єкт оскарження має право подати **письмові пояснення** по суті скарги, які беруться до розгляду ДВК.

→ РОЗГЛЯД СКАРГ ПО СУТІ**ВАЖЛИВО !**

Перед розглядом скарги по суті виборча комісія має встановити, чи подано скаргу належним суб'єктом звернення, чи віднесено розгляд цієї скарги до повноважень ДВК, чи дотримано суб'єктом звернення зі скаргою строки оскарження, встановлені Законом.

Під час розгляду по суті скарги щодо дії (бездіяльності) суб'єкта оскарження виборча комісія вирішує (п. 9.6 П. № 114):

1. чи мала місце оскаржувана дія (бездіяльність) суб'єкта оскарження;
2. чи оскаржувана дія (бездіяльність) здійснювалася (вчинялася) суб'єктом оскарження на законних підставах;
3. чи підтверджуються викладені у скарзі вимоги поданими доказами;
4. які правові норми належить застосувати до цих правовідносин;
5. чи належить задовольнити кожну з вимог суб'єкта звернення зі скаргою або відмовити в їх задоволенні повністю або у відповідній частині;
6. чи належить поновити порушені права або законні інтереси суб'єкта звернення зі скаргою іншим способом;
7. які рішення слід зобов'язати прийняти або які дії, що впливають із факту визнання оскаржених дій чи бездіяльності протиправними, вчинити.

→ ДОКАЗИ ПІД ЧАС РОЗГЛЯДУ СКАРГ

Докази, на підставі яких при розгляді скарги ДВК приймає рішення, є

- письмові документи і матеріали (в тому числі електронні), які містять відомості про обставини, що мають значення для розгляду скарги;
- письмові пояснення суб'єктів виборчого процесу, посадових і службових осіб органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, підприємств, закладів, установ і організацій, отримані на вимогу членів виборчої комісії на виконання повноважень комісії;
- письмові і речові докази;
- висновки експертів, надані письмово на запит виборчої комісії - суб'єкта розгляду скарги, суб'єкта звернення зі скаргою або суб'єкта оскарження.

Докази виборчій комісії надають суб'єкт звернення зі скаргою, суб'єкт оскарження, заінтересовані особи. А ДВК може звернутись із запитом по додаткові докази за власною ініціативою або за зверненням суб'єкта звернення, суб'єкта оскарження, заінтересованих осіб.

→ ПЕРЕВІРКА ОБСТАВИН, ВИКЛАДЕНИХ У СКАРЗІ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ

Якщо ДВК при розгляді скарги визнає необхідним проведення перевірки зазначених у скарзі обставин правоохоронними органами, відповідні правоохоронні органи за зверненням ДВК перевіряють ці обставини та вживають відповідних заходів щодо припинення порушення законодавства у **3-денний строк з дня отримання** звернення ДВК, а якщо таке звернення отримано ними **менше ніж за 3 дні** до дня голосування, у день голосування чи в наступний за ним день, - **невідкладно**. Про наслідки перевірки та вжиті заходи відповідні органи повідомляють виборчу комісію, яка до них звернулася.

1.

ПОВЕРНЕННЯ СКАРГИ БЕЗ РОЗГЛЯДУ

Неналежно оформлена скарга повертається **ГОЛОВОЮ** або **ЗАСТУПНИКОМ ГОЛОВИ ДВК СУБ'ЄКТУ ЗВЕРНЕННЯ**

не пізніш як на наступний день після дня надходження скарги.

2.

Неналежно оформлена скарга, подана напередодні дня голосування, в день голосування чи наступного дня, **ПОВЕРТАЄТЬСЯ ГОЛОВОЮ** або **ЗАСТУПНИКОМ ГОЛОВИ ДВК СУБ'ЄКТУ ЗВЕРНЕННЯ**

невідкладно.

Повернення скарги без розгляду суб'єкту звернення із скаргою з інших підстав ніж ті, що встановлені Законом, не допускається.

ВАЖЛИВО !

При поверненні скарги без розгляду зазначається **вичерпний перелік недоліків**, які перешкоджають розгляду скарги, і вказується на можливість повторного звернення із скаргою, оформленою відповідно до вимог цього Закону, у передбачені ним строки (ч. 3 ст. 96).

→ ЗАЛИШЕННЯ СКАРГИ БЕЗ РОЗГЛЯДУ ПО СУТІ

ДВК може прийняти рішення про залишення скарги **без розгляду по суті** в наступних випадках:

- якщо вона подана неналежним суб'єктом звернення із скаргою,
- якщо вона подана до неналежного суб'єкта розгляду скарги,
- якщо вона подана з порушенням строків оскарження,

При **повторному поданні скарги з невиправленими недоліками** або з допущенням нових недоліків виборча комісія приймає рішення про залишення її без розгляду по суті.

→ РІШЕННЯ ЗА РЕЗУЛЬТАТОМ РОЗГЛЯДУ СКАРГ

ВАЖЛИВО !

Рішення виборчої комісії за результатами розгляду скарги повинно бути **законним і обґрунтованим**.

При розгляді скарги по суті ДВК може (ч. 1 ст. 98):

- задовольнити скаргу повністю;
- задовольнити скаргу частково;
- відмовити в задоволенні скарги.

→ ЗАДОВОЛЕННЯ СКАРГИ ДВК

Рішення про задоволення скарги виборча комісія приймає у разі встановлення, що рішення, дії чи бездіяльність суб'єкта оскарження не відповідають законодавству про вибори Президента України.

У такому разі виборча комісія може прийняти рішення, яким: (п. 9.9 Порядку розгляду скарг виборчими комісіями з виборів Президента України затвердженого постановою ЦВК № 114 від 28.03.2014 року (із змінами):

1. визнати рішення суб'єкта оскарження чи окремих його положень, дії чи бездіяльність такими, що не відповідають вимогам законодавства про вибори Президента України, порушують виборчі права громадян, права та законні інтереси суб'єкта виборчого процесу;
2. скасувати рішення;
3. зобов'язати суб'єкта оскарження здійснити дії, передбачені законодавством, що регулює організацію та порядок проведення виборів Президента України;
4. зобов'язати суб'єкта оскарження утриматися від вчинення певних дій;
5. поновити іншим способом порушені виборчі права громадян, права та законні інтереси суб'єкта виборчого процесу;
6. зобов'язати суб'єкта оскарження здійснити передбачені законодавством, що регулює організацію та порядок проведення виборів Президента України, дії, які випливають із факту скасування рішення, визнання оскаржених дій або бездіяльності протиправними.

→ ВІДМОВА В ЗАДОВОЛЕННІ СКАРГИ ДВК

ДВК відмовляє в задоволенні скарги, якщо: (п. 9.11 Порядку розгляду скарг виборчими комісіями з виборів Президента України затвердженого постановою ЦВК № 114 від 28.03.2014 року (із змінами):

1. оскаржувані дії або бездіяльність вчинені відповідно до закону і в межах повноважень, передбачених законом і не порушують виборчі права суб'єкта звернення із скаргою;

2. суб'єктом звернення зі скаргою не доведено порушення суб'єктом оскарження законодавства про вибори Президента України, а наявних у матеріалах скарги доказів недостатньо для встановлення цього факту ДВК ОВК;
3. на момент розгляду скарги ОВК дільничною виборчою комісією, як суб'єктом оскарження вчинено необхідні дії або іншим способом поновлено права суб'єкта звернення зі скаргою.

Копія рішення виборчої комісії видається чи надсилається не пізніше наступного дня після прийняття рішення, а в разі прийняття рішення напередодні, в день голосування або на наступний день – невідкладно (ч. 5 ст. 98):

- суб'єкту звернення зі скаргою,
- суб'єкту оскарження,
- заінтересованим особам,
- іншому суб'єкту, про якого йдеться у рішенні.

ДІЇ ДВК В РАЗІ ОТРИМАННЯ СКАРГИ - ПОКРОКОВА ІНСТРУКЦІЯ

1

- скарга реєструється;
- перевіряється комплектність та цілісність документів, які додаються (якщо чогось не вистачає, скарга не реєструється, доки суб'єкт звернення зі скаргою не надасть весь необхідний комплект).

2

- скарга перевіряється на наявність відповідних реквізитів, встановлених ст. 95 Закону;
- Якщо відсутній хоча б один із необхідних реквізитів, скарга повертається скаржнику без її розгляду на засіданні ДВК із супровідним листом з переліком недоліків.

3

- скарга розглядається на засіданні ДВК;
- перевіряється, хто подав скаргу – чи взагалі має цей суб'єкт право звертатися до ДВК із скаргою, якщо скарга подана неналежним суб'єктом, то така скарга залишається без розгляду по суті.

4

- перевіряється чи має право ДВК розглядати таку скаргу;
- якщо скаргу подано до дня голосування, то на цьому етапі така скарга автоматично має бути залишена без розгляду по суті.

5

- перевіряються строки оскарження – в день голосування скарга може бути подана до закінчення голосування;
- якщо скарга подана після 20-ї години, то така скарга також залишається без розгляду по суті.

6

- якщо скарга пройшла всі попередні етапи і не була залишена без розгляду або не була залишена без розгляду по суті, то ДВК ознайомлюється із змістом скарги;
- досліджує додані докази та приймає рішення щодо скарги одразу після закінчення голосування до початку підрахунку голосів виборців.

ТЕСТИ ДО РОЗДІЛУ

Перевірте себе, обравши одну правильну відповідь:

1. Скарга від імені кандидата на пост Президента, що подається його уповноваженим представником у ЦВК чи довіреною особою, має містити:

- а) Прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання, вид та номер засобів зв'язку кандидата на пост Президента України та засвідчений відповідно до вимог законодавства документ, що посвідчує повноваження особи, яка її подає виборців;
- б) Прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання кандидата на пост Президента України та засвідчений відповідно до вимог законодавства документ, що посвідчує повноваження особи, яка її подає виборців;
- в) засвідчений відповідно до вимог законодавства документ, що посвідчує повноваження особи, яка її подає виборців.

2. При розгляді скарги по суті ДВК може:

- а) задовольнити скаргу або відмовити в задоволенні;
- б) задовольнити скаргу повністю або частково та відмовити в задоволенні;
- в) задовольнити скаргу повністю або частково та відмовити в задоволенні повністю або частково.

3. Коли ДВК може залишити скаргу без розгляду по суті:

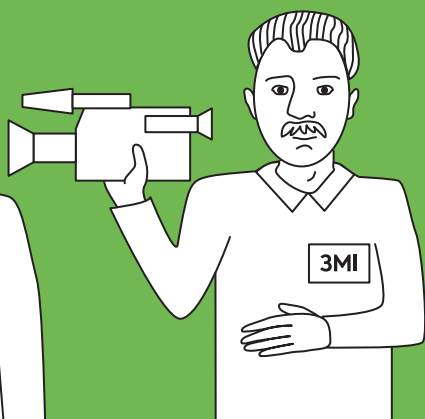
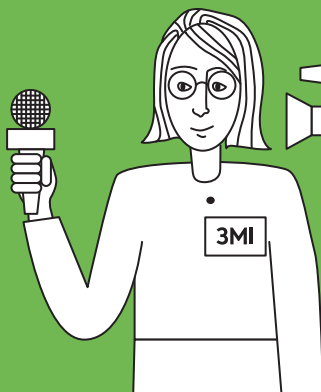
- а) ДВК зобов'язана розглянути всі скарги, що надійшли до комісії;

- б) якщо вона подана неналежним суб'єктом звернення із скаргою або до неналежного суб'єкта розгляду скарги;
- в) якщо вона подана неналежним суб'єктом звернення із скаргою або до неналежного суб'єкта розгляду скарги або якщо подана з порушенням строків оскарження.

4. Копія рішення виборчої комісії видається чи надсилається суб'єкту звернення зі скаргою/оскарження, заінтересованим особам, іншому суб'єкту, про якого йдеться у рішенні:

- а) не пізніше двох днів після розгляду;
- б) невідкладно після розгляду;
- в) не пізніше наступного дня після розгляду.

ОФІЦІЙНІ СПОСТЕРІГАЧІ ТА ЗМІ

КАТЕГОРІЇ ОФІЦІЙНИХ СПОСТЕРІГАЧІВ

Під час виборів Президента України у виборчому процесі можуть брати участь **офіційні спостерігачі**

1. від кандидатів на пост Президента України,
2. від політичних партій, які висунули кандидатів на пост Президента України,
3. від громадських організацій (ГО), які зареєстровані у порядку, встановленому законом та яким ЦВК надала дозвіл мати офіційних спостерігачів під час виборів Президента України.

Також за ходом виборчого процесу можуть вести спостереження **офіційні спостерігачі**

4. від іноземних держав,
5. від міжнародних організацій (МО).

Повноваження офіційних спостерігачів починаються з дня їх реєстрації ОВК чи ЦВК і припиняються після встановлення ЦВК результатів виборів Президента України (ч. 2 ст. 68).

Виборча комісія, що реєструє офіційного спостерігача, видає йому відповідне **посвідчення** (ч. 8 ст. 69).

Не може бути офіційним спостерігачем:

1. член виборчої комісії;
2. посадова особа органу виконавчої влади або суду, правоохоронного органу, органу влади Автономної Республіки Крим чи органу місцевого самоврядування;
3. військовослужбовець;
4. особа, яка проходить альтернативну (невійськову) службу.

ПРАВО НА ПРИСУТНІСТЬ ПІД ЧАС ЗАСІДАННЯ ДВК ТА ПІДРАХУНКУ ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ

Офіційні спостерігачі мають право бути присутніми на засіданнях ДВК, в тому числі під час підрахунку голосів виборців,

в наступній кількості:

КАТЕГОРІЇ ОФІЦІЙНИХ СПОСТЕРІГАЧІВ	КИМ РЕЄСТРУЮТЬСЯ	ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО КІЛЬКОСТІ ПРИСУТНІХ
офіційні спостерігачі від кандидатів на пост Президента України	ОВК	не більше 2-х осіб від одного кандидата
офіційні спостерігачі від політичних партій, які висунули кандидатів на пост Президента України		не більше 2-х осіб від однієї партії
офіційні спостерігачі від громадських організацій		не більше 2-х осіб від однієї громадської організації
офіційні спостерігачі від іноземних держав	ЦВК	без обмежень
офіційні спостерігачі від міжнародних організацій		без обмежень

ПРАВА ОФІЦІЙНИХ СПОСТЕРІГАЧІВ ВІД КАНДИДАТА, ПАРТІЇ, ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Права офіційних спостерігачів від кандидатів, партії та громадських організацій визначені в ч. 9 ст. 69, а саме:

бути присутнім з дотриманням вимог Закону на засіданнях ДВК, в тому числі під час підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці;

робити фото- та кінозйомки, аудіо- та відеозаписи, не порушуючи при цьому таємниці голосування;

бути присутнім при видачі виборчих бюлетенів членам ДВК, у тому числі для організації голосування виборців за місцем перебування, та при проведенні такого голосування;

звертатися із заявою чи скаргою до ДВК чи до суду щодо усунення порушень цього Закону в разі їх виявлення;

складати акт про виявлення порушення Закону та подавати його до відповідної виборчої комісії чи до суду;

такий АКТ має підписуватись ним та не менш як 2 виборцями, які засвідчують факт цього порушення, із зазначенням їх П.І.Б., місця проживання та адреси житла.

вживати необхідних заходів у межах законодавства щодо припинення протиправних дій під час голосування та підрахунку голосів виборців на ВД;

отримувати копії протоколів про передачу виборчих бюлетенів, про підрахунок голосів та інших документів у випадках, передбачених Законом;

реалізовувати інші права, передбачені Законом для офіційних спостерігачів.

ОФІЦІЙНІ СПОСТЕРІГАЧІ ВІД КАНДИДАТА, ПАРТІЇ, ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НЕ МАЮТЬ ПРАВА

(ч. 10 ст. 69):

безпідставно втручатися в роботу виборчої комісії, чинити дії, що порушують законний хід виборчого процесу або неправомірно заважати членам ДВК здійснювати свої повноваження;

заповнювати замість виборця (у тому числі і на його прохання) виборчий бюлетень;

бути присутнім при заповненні виборцем виборчого бюлетеня у кабіні (кімнаті) для таємного голосування або іншим чином порушувати таємницю голосування.

ВАЖЛИВО !

У разі якщо офіційний спостерігач вчиняє дії, що порушують вимоги Закону, ДВК робить **попередження** офіційному спостерігачу.

У випадку **повторного** або **грубого** порушення ДВК може позбавити його права бути присутнім на своєму засіданні.

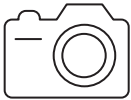
Таке рішення приймається на менше ніж **двома третинами** голосів від складу комісії та може бути оскаржене офіційним спостерігачем до суду (ч. 11 ст. 69).

ПРАВА ОФІЦІЙНИХ СПОСТЕРІГАЧІВ ВІД ІНОЗЕМНОЇ ДЕРЖАВИ ЧИ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Права офіційних спостерігачів від іноземних держав, міжнародних організацій визначені ч. 5 ст. 70, а саме:

бути присутнім з дотриманням вимог Закону на засіданнях та перебувати у приміщеннях ДВК, спостерігати з будь-якої відстані за діями членів ДВК, у тому числі під час видачі виборчих бюлетнів виборцями, підрахунку голосів, встановлення підсумків голосування, не заважаючи членам ДВК фізично (п. 3 ч. 5 ст. 70);

робити фото-, кінозйомки, аудіо- та відеозаписи не порушуючи при цьому таємниці голосування (п. 4 ч. 5 ст. 70);

отримувати копії протоколів про передачу виборчих бюлетенів, про підрахунок голосів і встановлення підсумків голосування та інших документів у випадках, передбачених Законом (п. 7 ч. 5 ст. 70).

ВАЖЛИВО !

ДВК **повинна сприяти** офіційним спостерігачам від іноземних держав, міжнародних організацій у здійсненні ними їх повноважень (ч. 7 ст. 70). Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій здійснюють спостереження самостійно і незалежно (ч. 6 ст. 70).

Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій не мають права використовувати свій статус у діяльності, не пов'язаній із спостереженням за ходом виборчого процесу, а також втручатися у роботу виборчих комісій (ч. 9 ст. 70).

ВЗАЄМОДІЯ ІЗ ЗМІ

Представники ЗМІ можуть бути присутні на засіданнях виборчих комісій та на виборчих дільницях у день виборів та в день повторного голосування без дозволу чи запрошення ДВК, але не більше двох осіб від одного ЗМІ.

ДВК зобов'язана в межах своїх повноважень і компетенції надавати представникам ЗМІ необхідні їм відомості щодо підготовки та проведення виборів (ч. 4 ст. 13).

→ ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЗМІ

При здійсненні своїх повноважень представники **ЗМІ мають право:**

- здійснювати спостереження за перебігом виборчого процесу, **не втручаючись в роботу ДВК;**
- **здійснювати** письмові, аудіо- та відеозаписи із **застосуванням необхідних технічних засобів** (ч. 1 ст. 25 Закону України «Про інформацію»);
- **отримувати інформацію** щодо підготовки і проведення виборів Президента України (ч. 4 ст. 13).

→ ДОКУМЕНТИ ПРЕДСТАВНИКА ЗМІ

**ПРЕСА
PRESS**

Представник ЗМІ **повинен пред'явити один з таких документів:**

- редакційне посвідчення;
- посвідчення журналіста, видане Національною спілкою журналістів України;
- посвідчення журналіста, видане медіа-профспілкою;
- прес-карта інших журналістських організацій.

ВАЖЛИВО !

Форми таких посвідчень **не встановлені** (вони можуть бути у довільній формі), тому варто звернути увагу на **термін дії** посвідчення. Крім того, **посвідчення без фотокартки дійсне лише за умови** пред'явлення документа, що посвідчує особу, наприклад, паспорта громадянина України.

ТЕСТИ ДО РОЗДІЛУ

Перевірте себе, обравши одну правильну відповідь:

1. Хто не може бути офіційним спостерігачем:

- а) іноземний громадянин;
- б) член виборчої комісії;
- в) пенсіонер.

2. Якщо форма посвідчення журналіста не містить фотокартки, представник ЗМІ повинен пред'явити:

- а) документ, що посвідчує особу;
- б) паспорт;
- в) нотаріальну копію свідоцтва реєстрації ЗМІ.

3. Скільки офіційних спостерігачів від однієї громадської організації може одночасно спостерігати на виборчій дільниці за ходом голосування виборців:

- а) один;
- б) не більше двох;
- в) не більше трьох.

4. Чи може представник ЗМІ вести фото- та відеозйомку в приміщенні виборчої дільниці:

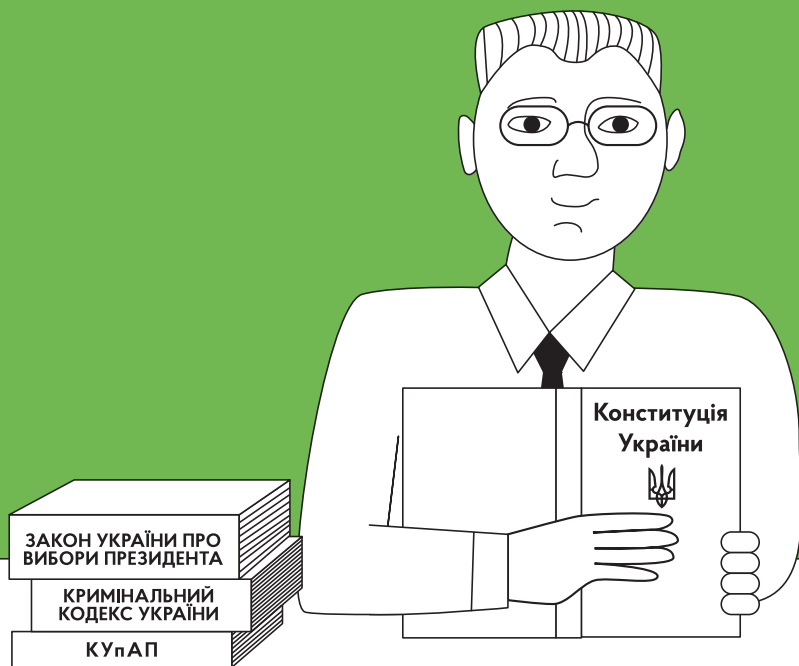
- а) ні, не може;
- б) так, може все знімати та фотографувати;
- в) так, не порушуючи таємницю голосування.

5. У разі якщо офіційний спостерігач вчиняє дії, що порушують вимоги Закону, ДВК може прийняти двома третинами від свого складу рішення:

- а) зробити попередження офіційному спостерігачу;
- б) видалити офіційного спостерігача;
- в) ДВК не має повноважень приймати рішення щодо офіційних спостерігачів.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА

Особи, **винні** в порушенні законодавства про вибори Президента України, **притягаються** до (ст. 105):

- кримінальної,
- адміністративної
- іншої відповідальності

в порядку, встановленому законом.

→ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

ВИДИ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВИБОРЧИХ ПРАВ ГРОМАДЯН:

- перешкоджання здійсненню виборчого права, роботі виборчої комісії чи діяльності офіційного спостерігача (ст. 157 ККУ);
- надання неправдивих відомостей до органу ведення ДРВ або фальсифікація виборчих документів, підсумків голосування або відомостей ДРВ (ст. 158 ККУ);
- незаконне використання виборчого бюлетеня, голосування виборцем більше ніж один раз (ст. 158-1 ККУ);
- незаконне знищення виборчої документації (ст. 158-2 ККУ);
- порушення таємниці голосування (ст. 159 ККУ);
- підкуп виборця (ст. 160 ККУ).

ВАЖЛИВО !

За злочини проти виборчих прав громадян застосовуються покарання у вигляді обмеження або позбавлення волі на різні строки, іноді з позбавленням права обіймати певні посади на певні терміни.

→ ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

НОРМА ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА	ЗМІСТ ПРАВОПОРУШЕННЯ	ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ, РОЗМІР ШТРАФУ
ст. 212-8. Кодексу України про адміністративні правопорушення	Порушення права громадянина на ознайомлення зі списком виборців	Від 170 до 510 грн.
ст. 212-10. Кодексу України про адміністративні правопорушення	Здійснення передвиборної агітації особою, участь якої у передвиборній агітації заборонена	Для громадян: від 510 до 850 грн. Для посадових осіб: від 850 до 1360 грн.
ст. 212-17. Кодексу України про адміністративні правопорушення	Ненадання копії виборчого протоколу	Від 340 до 1700 грн.
ст. 212-18. Кодексу України про адміністративні правопорушення	Невиконання рішень виборчої комісії	На громадян від 255 до 425 грн., На посадових осіб від 510 до 850 грн.
Ст. 212-19. Кодексу України про адміністративні правопорушення	Відмова у звільненні члена виборчої комісії від виконання виробничих чи службових обов'язків	Від 340 до 850 грн.
Ст. 212-19. Кодексу України про адміністративні правопорушення	Звільнення члена виборчої комісії з роботи або переведення його на нижчу посаду з підстав, пов'язаних із виконанням його обов'язків у виборчій комісії	Від 1020 до 1700 грн.

ТЕСТИ ДО РОЗДІЛУ

Перевірте себе, обравши одну правильну відповідь:

1. Особи, винні в порушенні законодавства про вибори Президента України, притягаються до:

- а) адміністративної відповідальності;
- б) кримінальної та адміністративної відповідальності;
- в) кримінальної, адміністративної та інших видів відповідальності.

2. За злочини проти виборчих прав громадян застосовуються покарання у вигляді:

- а) обмеження волі на різні строки;
- б) обмеження або позбавлення волі на різні строки;
- в) обмеження або позбавлення волі на різні строки, іноді з позбавленням права обіймати певні посади на певні терміни.

3. Відповідальність за порушення порядку опублікування документів, пов'язаних з підготовкою і проведенням виборів, передбачає штраф у розмірі:

- а) від 170 до 340 грн.;
- б) від 340 до 520 грн.;
- в) штраф не передбачено.

4. Фальсифікація виборчих документів, підсумків голосування або відомостей ДРВ є видом:

- а) порушення суспільної моралі;
- б) адміністративного правопорушення;
- в) кримінально-карного злочину.

5. Чи може член ДВК здійснювати передвиборчу агітацію:

- а) ні, членам виборчих комісії агітувати заборонено;
- б) так, поза межами приміщення виборчої дільниці;
- в) так, окрім дня голосування.

6. Відповідальність за адміністративні правопорушення зафіксована в:

- а) Кримінальному кодексі України;
- б) Кодексі України про адміністративні правопорушення;
- в) Виборчому кодексі.

ОПЛАТА ПРАЦІ ЧЛЕНА ДВК ТА ЇЇ ГАРАНТІЇ

ОПЛАТА ПРАЦІ ЧЛЕНА ОВК

Оплата праці членів ДВК здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, виділених для підготовки та проведення виборів Президента України, відповідно до затверджених ЦВК єдиних кошторисів видатків ОВК на підготовку та проведення виборів Президента України.

Єдиний кошторис видатків ОВК на підготовку та проведення виборів Президента України, **передбачає, у тому числі видатки на оплату праці:**

	оплату за роботу членів виборчих комісій в день голосування та дні встановлення підсумків голосування;
	оплату за роботу членів виборчих комісій, які виконують свої повноваження у виборчих комісіях на платній основі .

За роботу в день голосування та дні встановлення підсумків голосування всі члени ДВК можуть отримувати оплату не більш як **14%, прожиткового мінімуму для працездатних осіб**, встановленого на 1 січня календарного року, за кожний відпрацьований день, однак **не більше ніж за 2 дні** (п. 3.1, п. 3.2 П. № 226).

Не більше 3 членів, визначених рішенням відповідної ДВК, яке **затверджується рішенням ОВК**, можуть виконувати свої повноваження **на платній основі протягом всього періоду** (або його частини) повноважень ДВК (ч. 4 ст. 29). Це може бути голова, заступник голови, секретар або інші члени ДВК.

Визначені особи **на період виконання своїх повноважень** на платній основі **звільняються від виконання виробничих або службових обов'язків за основним місцем роботи** із збереженням відповідного стажу.

Щоб виконувати свої повноваження **на платній основі** член ДВК має підписати з ОВК **цивільно-правовий договір** за формою згідно Додатку 2 до Постанови ЦВК № 226 та подати до ОВК наступні документи:

1. копія паспорта громадянина України;
2. копію довідки про реєстраційний номер облікової картки платника податку (т.зв. «ідентифікаційний номер»).

Цивільно-правовий договір з членом ДВК, звільненим від виконання виробничих або службових обов'язків за основним місцем роботи, **не укладається**.

У такому випадку член ДВК подає до ОВК разом із копією паспорта громадянина України та копією довідки про реєстраційний номер облікової картки платника податку **довідку про звільнення від виконання виробничих або службових обов'язків** за основним місцем роботи, довідку з основного місця роботи **про середню заробітну плату**.

Така довідка подається членом ДВК до ОВК **протягом п'яти днів** з дня затвердження ОВК рішення ДВК про здійснення ним повноважень у виборчій комісії на платній основі.

Одноразова грошова винагорода членам ДВК нараховується та виплачується **ВИКЛЮЧНО** за наявності загальної економії фонду оплати праці після встановлення ОВК підсумків голосування у ТВО.

Одноразова грошова винагорода нараховується та виплачується згідно з прийнятим ДВК рішенням **тим членам комісії, які брали активну участь у її роботі**, незалежно від того, на платній чи не на платній основі вони працювали у цій комісії.

Одноразова грошова винагорода не є обов'язковою виплатою.

ГАРАНТІЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ ЧЛЕНА ДВК

ОПЛАТА ПРАЦІ ЧЛЕНА ДВК:

- **не нижча від середньої заробітної плати за основним місцем роботи;**
Якщо член ДВК був звільнений від виконання виробничих або службових обов'язків за основним місцем роботи, оплата його праці з підготовки і проведення виборів Президента України не може бути нижчою від його середньої заробітної плати за основним місцем роботи.
- **не нижча від розміру мінімальної заробітної плати;**
Оплата праці члена ДВК, який є пенсіонером або особою, яка **тимчасово не працює**, не може бути нижчою від розміру мінімальної заробітної плати, встановленого на момент її нарахування (п. 1.4 П. № 226).
- **не є підставою для обмеження розміру отримуваної пенсії;**
Оплата праці членів виборчих комісій, які є **пенсіонерами**, не може бути підставою для обмеження розміру отримуваної ними пенсії.
- **не є підставою для зняття з обліку в державній службі зайнятості;**
Якщо член ДВК є визнаним в установленому законом порядку **безробітним**, у складі виборчих комісій, не є підставою для зняття цих осіб з обліку в державній службі зайнятості як таких, що шукають роботу, або для припинення виплати їм допомоги по безробіттю та інших видів соціальної допомоги.
- **не є підставою для скасування/обмеження/зменшення будь-яких видів соціальних пільг тощо.**
Оплата праці членів ДВК не може бути підставою для скасування, обмеження або зменшення їм та членам їх сімей, які проживають разом з ними, будь-яких видів **соціальних виплат, пенсій, субсидій** для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг і т.д.

ТЕСТИ ДО РОЗДІЛУ

Перевірте себе, обравши одну правильну відповідь:

1. Щоб виконувати свої повноваження на платній основі член ДВК має підписати цивільно-правовий договір та подати пакет документів до ОВК. Який документ подавати не потрібно:

- а) довідку про звільнення від виконання виробничих або службових обов'язків за основним місцем роботи;
- б) довідку про склад сім'ї;
- в) довідку з основного місця роботи про середню заробітну плату.

2. За роботу в день голосування та дні встановлення підсумків голосування всі члени ДВК можуть отримувати оплату:

- а) не більш як 14% розміру мінімальної заробітної плати, встановленого на момент нарахування;
- б) не більш як 14% прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого на 1 січня календарного року, за кожний відпрацьований день, однак не більше 2 дні;
- в) не більш як 20% прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого на 1 січня календарного року, за кожний відпрацьований день, однак не більше 2 дні.

3. Оплата праці членів виборчих комісій, які є пенсіонерами:

- а) не може бути підставою для обмеження розміру отримуваної ними пенсії;
- б) є підставою для обмеження розміру отримуваної ними пенсії.

4. Скільки членів ДВК можуть виконувати свої повноваження на платній основі:

- а) один;
- б) два;
- в) три.

5. Одноразова грошова винагорода членам ДВК нараховується та виплачується:

- а) виключно за наявності загальної економії фонду оплати праці після встановлення ОВК підсумків голосування у ТВО;
- б) ДВК, які першими привезли протоколи про підрахунок голосів виборців до ОВК.

